

SLOVENSKO DOMOBRANSTVO

LETO I.
ŠTEVILKA

14

28. 11. 1945

Novinci prisegajo.
Die Vereidigung der Rekruten.

General Rupnik govori svojim domobrancem o pomenu prisege in zvestobe domovini.
General Rupnik spricht.

V torek 30. januarja so na Stadionu v Ljubljani prisegli zvestobo domobranci novinci. Istočasno je Der Höhere SS- und Polizeiführer SS-Obergruppenführer und General der Waffen-SS und Polizei Rösener podelil domobranskim častnikom, podčastnikom in vojakom odlikovanja za hrabrost in listine o napredovanju. Po slovesni zaprisegi je bil defile.

Vojaki — domobranci!

Sedaj ste prisegli. To pomeni, da ste pred Bogom, pred svojimi nemškimi in slovenskimi tovariši, pred svojim narodom, pred svojim orožjem in pred svojo domovino zastavili čast, da se boste hrabro in neodjenljivo borili za obstoj in življenje našega naroda ter za ohranitev in varstvo naše lepe domovine proti sovražnikom, ki hočejo uničiti naš narod, našo domovino in končno vso Evropo!

Iz govora vrhovnega inspektorja slovenskega domobranstva generala Rupnika.

SS-Obergruppenführer General der Waffen-SS und Polizei Rösener podeljuje častnikom odlikovanja in listine o napredovanju. Na levi poveljnik slovenskega domobranstva polkovnik Krener, v sredini major Rupnik Vuk, ob njem stotnik Šabič.

SS-Obergruppenführer und General der Waffen-SS und Polizei Rösener verleiht Tapferkeitsauszeichnungen und übergibt Beförderungsurkunden an Oberst Krener, Major Rupnik und Hptm. Šabič.

ZVESTOBO DOMOVINI

Tren zur Heimat.

Am 30. Januar wurden im Stadion zu Laibach neue Landeswehreinheiten vereidigt. Der Höhere SS- und Polizeiführer, SS-Obergruppenführer und General der Waffen-SS und Polizei Rösener verlieh vielen Offizieren, Unteroffizieren und Männern der Landeswehr Auszeichnungen für ihre Tapferkeit. Desgleichen wurden viele Beförderungen ausgesprochen.

SS-Obergruppenführer Rösener v razgovoru z generalom Rupnikom in s škofom dr. Rožmanom po defileju. SS-Obergruppenführer Rösener im Gespräch mit General Rupnik und Bischof dr. Rožman.

Mimohod pred odličniki na Kongresnem trgu. Vorbeimarsch auf dem Kongreßplatz.

Napredovanja in odlikovanja:

Ko so minili resnobni trenutki zaprisege, je z govorniškega odra sporočil general Rösener vsem zbranim, da so v slovenskem domobranstvu napredovali z veljavnostjo od 1. januarja 1945 poveljnik slovenskega domobranstva, dosedanji podpolkovnik Franc Krener za polkovnika, za majorja sta bila povišana stotnik Dušan Meničanin, ki je padel 9. decembra 1944 ter stotnik Vuk Rupnik. Za stotnike so bili povišani nadporočniki Miloš Šabič, Branko Leskovšek in Rafko Šušteršič. Za nadporočnike slov. domobranstva so napredovali poročniki: Silvo Klukec, Alojzij Martinc, Metod Krajger in Stanislav Urbančič. Dalje je bilo imenovanih za poročnike 35 podčastnikov in en domobranec, povišanih več podčastnikov, imenovanih 51 podčastnikov in 70 kaplarjev. — Istočasno pa je general Rösener izročil junaškim borcem slovenskega domobranstva številna odlikovanja in značke v znak priznanja za junaštvo v bojih s komunističnimi tolovaji.

Železni križec II. stopnje sta prejela major Vuk Rupnik in nadporočnik Drago Furlan. Vojni zaslužni križec II. stopnje z meči sta prejela poročnika Jože Kranjc in Ivo Erznožnik. Značko za boj z banditi v bronu so prejeli nadporočnika Ivan Boh in Franc Grum, poročnika Janko Petrič in Franc Vovk ter narednika Feliks Butolo in Alojzij Hegler. Ranjensko značko v srebru je pripel general Rösener nadporočniku Dragu Furlanu. Ranjensko značko so prejeli: stotnik Miroljub Stamenkovič, poročnik Franc Fric, višji narednik Sixt Pižmoh, narednik Danilo Furlan, kaplar Anton Rus in Marjan Senčur ter domobranci Ivan Rotar, Jože Hočevar, Štefan Zupančič, Rudolf Lojk, Janez Sojler, Jože Medved, Alojzij Bajt, Ignacij Žnidaršič, Jože As, Anton Penca, Franc Gorše, Andrej Blazuti, Franc Meden, Franc Omahen in Franc Golf.

Major V. Rupnik in nadporočnik Furlan sta prejela za posebne zasluge železni križec II. stopnje. Major Rupnik und Oblt. Furlan wurden mit dem Eisernen Kreuz II. Klasse ausgezeichnet.

Kratica »Of« s sovjetsko zvezdo, z imeni Stalina in Tita ter podobni napisi so Štajercem razodeli pravo poslanstvo komunističnih tolp šele, ko so tolovaji začeli strahovati ljudstvo, ropati in požigati njihove domačije, šole, občinska poslopja in cerkve. Močni oddelki nemških policijskih edinic so očistili ozemlje. Tu vlada sedaj mir in red. Ljudstvo se je oddahnilo, ker je komunistično strahovanje končano.

1) V Gornjem gradu, sedežu civilne oblasti za »Republiko Gornja Savinjska dolina«. Stenski napisi v tolovajski vojašnici popolnoma pojasnjujejo komunistično stališče proti vsem, ki bi le malo nasprotovali komunistični miselnosti in načrtnemu uničevanju slovenskega rodu.

In Oberburg, dem ehemaligen Sitz der Zivilverwaltung der »Bandenrepublik Oberes Sanntal«. Die Wandinschriften in der Partisanenkaserne mit dem Sowjetstern und den Initialen der OF lassen keinen Zweifel über den wahren Charakter dieser angeblich nationalen Volksbewegung.

2) Komunisti tudi na Štajerskem požigajo in rušijo šole.
Von den Banditen zerstörte Schule in Galleneck.

3) Ujeti gošarji.
Gefangene Banditen werden abgeführt.

4) Prebežnik, ki je prinesel s seboj kar dve puški.
Ein Überläufer, der nicht vergaß, gleich zwei Gewehre mitzubringen.

Foto vojni poročevalec Stanek
Vojni poročevalec Schulz

Kesnični obraz O.F. na ŠTAJERSKEM

DAS WAHRE GESICHT DER O.F. IN UNTERSTEIERMARK

Die Buchstaben »O.F.«, vom Sowjetstern umrahmt und mit den Namen »Tito« und »Stalin« überschrieben. Solche und andere Inschriften ließen bei der Bevölkerung von Untersteiermark keinen Zweifel über die wahren bolschewistischen Absichten der Banden, die dort im deutsch-slowenischen Grenzgebiet ihr Unwesen trieben, die Bevölkerung bedrückten, aussaugten, ausplünderten und viele öffentliche Gebäude, wie Gemeindeämter, Schulen usw. brutal zerstörten. Starke SS-Polizei-Verbände haben die von den Bolschewisten besetzten Gebiete gesäubert wieder Ruhe und Ordnung hergestellt und die Bevölkerung von dem Schrecken der kommunistischen Herrschaft befreit.

2) Kljub snegu in mrazu se boj proti gošarjem nadaljuje.

Durch Schnee und Kälte geht der Einsatz gegen die Banden weiter.

1) Prebežnik v nemški uniformi in njegova zgodba: Aleksander S. je bil prostovoljec v neki nemški edinici. Tolovaji so ga ranjenega odpeljali. V čistilnih akcijah SS-policije pa se je lahko spet vrnil in prinesel s seboj orožje in strelivo. Takoj se je priključil boju proti tolovajem.

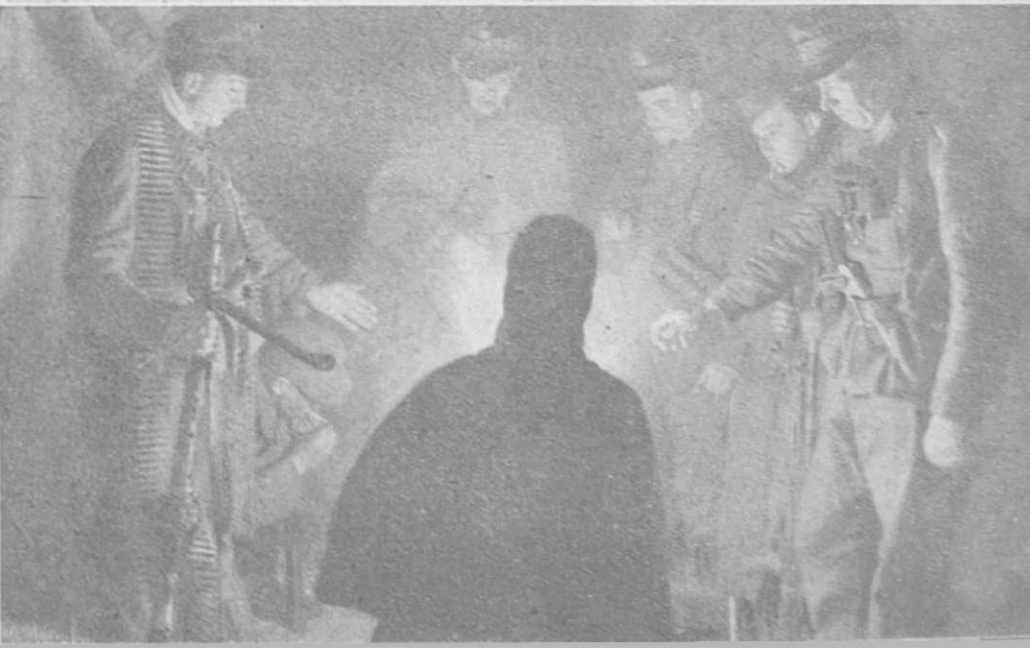
Ein Überläufer in deutscher Uniform und seine Geschichte: Alexej S. war Freiwilliger in einer Einheit der deutschen Wehrmacht und wurde von den Banditen gefangen genommen und als Verwundeter mitgeschleift. Durch das rasche Vordringen der SS-Polizei hatte er Gelegenheit, mit einem neuen englischen LMG und vier gefüllten Magazinen zur deutschen Polizei überzulaufen. Er äußerte sofort den Wunsch, wieder gegen die Banditen zu ziehen.

3) Sneg je tako visok, da morajo vojaki sami nositi tovor.

Der Schnee ist so tief, daß man den Tragtieren, die oft bis an den Hals einsinken, die Lasten abnehmen muß. Die Männer tragen selbst die schweren Teile der Granatwerfer den Berg hinauf.

4) Često je mala hišica edino zavetišče za počitek pri preganjanju tolovajev.

Oft ist ein kleines zerfallenes Haus die einzige Rest bei der Verfolgung der Banditen.

GENERAL Rupnik pri domobrancih

General Rupnik bei der Landeswehr

General Rupnik, generalni inspektor slovenskega domobranstva, je pred nedavnim obiskal domobrance na položaju. Domobranci so svojega generala veselo sprejeli in mu priredili mimohod.

1. General Rupnik pri mimohodu.
2. V defileju so nastopili tudi težki strojničarji
3. in skupina smučarjev.
4. Generalni inspektor v razgovoru z domobranci.

Življenje v posadki

Pisarna, delavnica, oskrbništvo so daleč v zaledju. Možje so na koncu male vasi, tam kjer se svet konča, v oporišču. Kopljejo in odmetavajo zemljo. Sekajo les, grade temelj, stene iz lesa, okope in jarke. Tako poteka življenje iz dneva v dan. Strokovnjaško se zavarujejo, razvrste strojnice na prava mesta

in postavijo španske jezdece. Nato so noč in dan na straži, ki jo menjajo vsaki dve uri. Temu sledi kratko spanje, ki ga največkrat prekine streljanje ali povelje k pripravljenosti. Vedno stoje na opazovalnicah in budno pazijo, če se ne približuje iz gozda kaj sumljivega. Prsti so vedno pripravljeni pritisniti pe-

telina na puški, ročne bombe vedno pri rokah. V vsem tem pa kratke ure spanja, ki so čisto prekinjene.

Tako poteka življenje v oporišču dan za dnem, noč za nočjo.

Možje so odrezani od sveta. Tu pa tam pride pošta, ki prinaša pozdrave iz domovine. To je edino razvedrilo in sprememba v enoličnem življenju v oporišču.

Stanovanja so zelo tesna. Prav tako so tudi na tesno skupaj postelje. Ob njih vise plašči in druge »cunje«, ki jih možje potrebujejo v boju. Na policah, ki so jih izdelali vojaki sami, stoje porcije, plinske maske, tornistri, šlemi, strelivo, poleg pa so obešene strojne puške in karabinke.

Med vsem tem leže zasebne stvari. Slike žen in otrok, pi-semki papir, umivalni in jedilni pribor. Včasih dobijo tudi časopise, tedaj zvedo zopet, kaj je novega po svetu.

Bilo je skoraj tako kot v Rusiji.

Vedno so bili budni pred sovražnikom. ponoči so ležali popolnoma opremljeni na slamaricah, pripravljeni, da takoj stopijo v boj.

Alarm!

Uporniki so se zopet približali oporišču. Začelo se je streljanje. Salve iz strojnic so vrtale v les okopov, preko teh pa so letele granate. V hipu so bili možje na mestu. Strojnice so zaregljale in kosile po polju pred oporiščem. Odgovarjali so mino-

meti. Zarometi so posvetili, hipoma so razpršili temo in kjer je bilo opaziti kaj sumljivega, je udarilo naše orožje, da se je kar bliskalo. Napadalcı so se morali vsakikrat umakniti s krvnimi izgubami.

Zopet je postalo vse mirno. Spokojno je ležala noč okrog oporišča. Polagoma se je vznemirjenost mož poglobila. Običajno enolično življenje oporišča je zopet v teku. Tako stoje možje na straži, varujejo domovino pred boljševiškim razrušenjem in se borijo do uničenja poslednjega boljševika.

Vojni poročevalec Viljem Schulz.
Risbe: Pohle.

NAŠI ZAKLJUČKI PO

V zadnjem času objavlja londonski radio vedno več poročil o bojih na poedinih bojiščih. Ta poročila so tudi za Angloamerikance vse prej ko ugodna. Istočasno ta radio molči o izgubljenih političnih bitkah v preteklem letu, ki so ne oziraje se na konec te vojne mnogo važnejše za ogrožen položaj angleškega imperija. Zlom angleških političnih zamisli v Romuniji, Bolgariji, zlasti na Poljskem in v Srbiji to dovolj jasno dokazuje. Sovjetska zveza lahko nasprotno govori o popolnem uspehu v političnem boju proti angleškim pozicijam. Stalinovi politični »strategiji in politiki« je uspelo v vseh teh deželah dobiti v roke notranjo in zunanjo politiko, zahvaljujoč se kratkovidnosti angloamerikanskih političnih vodilnih osebnosti in njihovi slepi mrznji proti edinemu doraslemu in resnemu nasprotniku boljševizma — Nemčiji in njenim zaveznikom.

Ena najvažnejših izgubljenih bitk v političnem življenju zadnjega časa za Angleže je sestanek treh na Jalti. Sklepi »treh« so Evropi jasni. Treba je uničiti Nemčijo, četudi izginejo z njo vred vsi narodi, četudi Evropa izgine v poplavi boljševizacije.

Za nas je najvažnejši sklep, ki govori o usodi narodov v bivši Jugoslaviji.

Na Jalti sta Churchill in Roosevelt izročila Sovjetiji Poljsko, istočasno pa tudi dele bivše Jugoslavije prepustila Titu, t. j. Moskvi. Ta poraz ne pomeni samo izgubo političnega angleškega vpliva na Balkanu na račun Sovjetov, temveč izročitev vseh teh dežel boljševizaciji.

V začetku je sicer kazalo, da so Angleži občutili, kaj pripravljajo taki sporazumi. Kaže, da so hoteli pridobiti na času, pa so stvar zavlekli, toda niso našli nobenega izhoda. Našli so kralja Petra, ki je dal preko svojega dvora v Londonu razglas, po katerem pošilja Šubašiča pod Titov meč v Beograd.

Zanimivo je premotriti ta razglas in ga primerjati z znanim prvim besedilom sporazuma od 16. avgusta 1944. Vlada »demokratske edinosti« je potrebovala celih šest mesecev, da je prišla sploh do zaključka. Naš narod je že takrat vedel, da KP ne bo pustila pasti AVNOJa in njenega izvršnega organa »Nacionalnega komiteta«.

KPJ je pričela razgovore z dr. Šubašičem oziroma z njegovimi zaščitniki na ukaz Moskve. Osnovna točka sporazuma je bila, da se ne bo izvedlo ničesar, kar bi nasprotovalo partijski liniji oziroma narodno osvobodilnemu boju, to se pravi, boljševizaciji. Ni potrebno posebej poudarjati, da je partija sama ustanovila AVNOJ kot sredstvo za nadaljnje zakrinkano nastopanje ter je po tem moralo biti vsakomur jasno, da se partija tudi v končnem »sporazumu« ne bo temu nikoli odrekla.

V Londonu je sicer prišlo do »zaprek« zaradi kraljevega namestništva in AVNOJ-a, ki zahteva neomejeno zakonsko oblast, dokler ne bo ustanovljena ustavna skupščina, kar pomeni izročitev oblasti eni edini politični skupini.

KPJ je pristala na tak sporazum samo zaradi tega, da bi lahko izvedla svoje delo po svoji brezobzirni politični oblasti.

Pri vsem moramo poznati politično zgodovino boljševiške revolucije iz leta 1917. Potem lahko takoj ugotovimo, da je vse to, kar se dogaja pri nas, bilo tedaj tudi v Rusiji. Organizacija »sovjetov, delavcev, vojakov in kmetov« — pokrajinskih in mestnih Sovjetov, so bile slične AVNOJ-u in ostalim protifašističnim svetom. Preko teh Sovjetov so boljševiki zasužnjili široke sloje ruskega naroda tako, da je ustavna skupščina, ki se je sestala leta 1918 (katera bi tudi po Šubašičevem sporazumu morala prinesiti »definitivno odločitev o jugoslovanski državni organizaciji«) ostala brezpredmetna. Enako nalogo ima tudi AVNOJ, medtem ko morebitna bodoča ustavna skupščina, ki bi imela prinesiti zaključek o bodoči državni obliki v Jugoslaviji, zadaja Komunistični partiji Jugoslavije prav tako malo skrbi, kakor je to delala boljševikom leta 1918.

Kralj Peter in njegovi angleški zaščitniki so imeli priliko prebrati in proučiti govor »maršala Tita« na ženskem komunističnem mitingu v Belgradu. Govor je razširilo komunistično vodstvo v tolikih primerih, objavila ga je tudi radio-postaja v Tiflisu — tako imenovana »svobodna Jugoslavija«. Iz tega govora ni bilo treba prebrati ničesar drugega kakor zadnji stavek, ki pravi dosledno takole: »Uverjen sem, da bodo naši borci — borci NOV in POJ — znali ne samo z zmago dokončati ta težki boj, temveč da bodo znali tudi v bodoče v naših narodih ohraniti vse ono, česar jim nihče ne bo mogel vzeti, namreč to, kar so si sami izvojevali.« Z drugimi besedami Tito naravnost preti z orožjem vsakomur, ki bi te njegove cilje res skušal ali hotel preprečiti. Zaradi tega je nemogoč končni sporazum brez priznanja AVNOJ-a. Govorilo bi orožje, če bi nasprotniki poskušali to odreči Titu. Da navedeno ni politična Titova fraza, so pokazali dogodki v Grčiji.

Kaže, da je tudi druga odgovorna skupina končno uvidela, da ji zaradi nemoči preostaja samo taktika. Tako pravi londonski razglas: »Bratstvo z Rusijo pomeni osnovo zblizanja slovanskih narodov, a kralj je našel pri maršalu Stalinu, čigar ime je zelo pomembno za jugoslovanski narod, največje počeščenje.«

Po tem sporazumu naj bi se sestavila nova vlada, v katero naj bi šli predstavniki Komiteta narodne osvoboditve Jugoslavije in člani sedanje jugoslovanske vlade, ki je prav tako že vnaprej zagotovljena po preiskušanih načelih politične »strategije in taktike« boljševizma. Znašla se bo v podobnem položaju kakor ruske začasne vlade do oktobra 1917 ter v istem položaju kakor se je znašla romunska vlada po vdaji lansko leto. Vse te vlade niso za boljševike dovolj demokratske, dokler ni v njih tak položaj, v katerem boljševiki lahko prevzamejo vso oblast. Prihod Lenina je pomenil politično likvidacijo ruskih začasnih vlad, a prihod Višinskega v Bukarešto je pripeljal do padca romunske vlade. V primeru zavezniške zmage bi pomenil Titov prihod na čelo sovjetske balkanske federativne republike likvidacijo vlade, predvidene po tem sporazumu.

Kako neki so v Londonu razumeli Tita, ko je govoril o sporazumu dobesedno takole: »Ta sporazum ni oslabil naših vrst, temveč jih je okreplil. Ni ogražal naših ciljev, za katere ste se borili, za katere se borijo naši narodi. Ta sporazum je dokaz naše moči, dokaz naše zmage na političnem polju.«

Tito, kar je isto kot Moskva, prav zaradi tega sporazuma pripravlja Angloamerikance na zadnji udarec in to celo za primer njihove zmage. Tito je v svojem govoru končno rekel naslednje: »Mi hočemo, da homo skupno z našimi zavezniki za mizo, kjer se bo reševala usoda Evrope, pa tudi naše domovine. To je naša pravica in mi hočemo biti pri njej in ostati.«

Potem bi pri zeleni mizi pri mirovnih konferencah ob Stalinu in drugih številnih delegatih »svobodnih zaveznih sovjetskih republik« sedel še Tito in morda še predstavniki drugih »večev« vzhodne Evrope in Balkana. Ni potrebno posebej poudariti, v kakšnem položaju bi se znašli Angloamerikanci v tem primeru.

Morda bi kdo rekel, da smo naredili prezgodnji zaključek, ko trdimo, da so Angloamerikanci, zlasti Angleži, izgubili politično bitko s Sovjeti tudi v primeru njihove morebitne zmage. Lahko bi kdo rekel, da je to in tako zadržanje Angloamerikancev do Sovjetov ni nič drugega kot posledica sedanjega položaja na bojiščih, kjer Sovjeti drže najvažnejše bojne odseke in proti temu tudi odgovarjajoče zasluženo mesto, pa da je tako popuščanje popolnoma previdno, a da bo prava politična borba in prava politična odločitev lahko sledila le na njihovi strani po zaključku vojne.

Take predpostavke so lahko tolažilne, nimajo pa nobene stvarne podlage v dejstvih, ki ravno nasprotujejo tem načelom. Naša irditev temelji na dejstvih leninistične Stalinove teorije,

KRIMSKI KONFERENCI

ki se medtem, ko nima nobene teoretične vrednosti, tudi praktično spreminja in dalje razvija. Tako je tudi z bodočnostjo. Sporazum, ki je nastal po dogovoru Subašič-Tito, nam bo laže razumljiv, če razčistimo neka vprašanja. Šele potem nam bo jasen splošni politični način boljševizma proti svojim angloameriškim zaveznikom.

Prvo vprašanje, ki ga je treba razčistiti, je razlog, zakaj je šla SSSR v to vojno. Sovjetska zveza si je že na zadnjem svetovnem kongresu Kominterne 1935 bila na jasnem, da je za vzdržanje notranjepolitičnega sestava nujno potrebna vojna. O tem je jasno govoril Georgij Dimitrov. Jasno je tudi dejstvo, da se bodoča vojna izrabi kot sredstvo za izvedbo tako imenovane sovjetske revolucije, to se pravi boljševizacije v čim številnejših evropskih deželah. Sovjetski zvezi je bilo treba, da si zagotovi obstoj z osnovanjem sličnih ali enakih državnopravnih in gospodarskih oblik v ostalih deželah in izven nje. Ta težnja se je osnovala na razlikovanju med proletarskimi in naprednejšimi, to se pravi fašističnimi državami. Boljševiki niso hoteli dati zaokrožene definicije pojma fašističnih držav, temveč so samo popisovali obliko države, in sicer po načelih, da te države izrabljajo čim več drugih dežel, ki jih zaslužujejo. Za nas je tudi zanimiv Stalinov pojem o tako imenovanih imperialističnih državah. Kot tipični primer imperialistične države so imenovali Anglijo, kakor kaže naslednja izjava: »Anglija je tudi imperialistična država. Moč, ki jo ima angleška država, je v izrabljanju Indije, Avstralije in njenih kolonij v Afriki. Zakaj bi n. pr. Anglija imela pravico, da sama upravlja in izrablja druge narode.« Sovjeti so poleg teh navedli tudi Ameriko, in sicer takole: »Prav tako ima Amerika kolonije po vsem svetu.«

Po teh zaključkih vidimo, da je nemogoč korekten zavezniški odnos med Sovjetsko zvezo, Ameriko in Anglijo kot tipičnimi imperialističnimi državami. To zavezništvo je nasprotno načelom Leninove in Stalinove teorije, po katerih je nemogoča zveza med sovjetskimi državami, ki so osnovane na teh načelih, ter med imperialističnimi državami, katerih oblika je fašistična državna ureditev.

Zaradi tega lahko zaključimo: Sovjeti so šli v vojno zaradi svojega računa, zasledujoč načela svojih političnih zamisli. Po tem načrtu ni mogoča nobena zveza med njo ter Anglijo in Ameriko. Za Sovjetsko zvezo je važno samo to, da se ta vojna čim bolj izkoristi. Anglija in Amerika sta ostali še naprej ne samo idejni, temveč tudi stvarni sovražnici sovjetske državne misli, prav tako kakor vojna zveza nacionalističnih držav. Da je temu tako, nam dokazuje poskus Sovjetov, kako bi vsaj za časa trajanja vojne našli nek teoretski izhod iz močnega okvira Stalinove teorije, po kateri bi nujno sledilo, da imperialistične države morejo voditi samo imperialistično vojno, a ne osvobodilno. Zaradi tega lahko zaključimo, da je imperialistična vojna Angloamerikancev spremenjena za njih v osvobodilno vojno s tem, ko so se ji priključili Sovjeti, ki so šli v to vojno, da bi narode »osvobodili« fašističnega jarma.

Ta dejstva potrjujejo tudi številne komunistične okrožnice, tako n. pr. okrožnica KPJ, ki navajajo naslednje točke, ki bi jih naj politični komisarji razpravljali pred svojim političnim forumom. Tako pravi: »Vedno je treba pojasnjevati partizanom: 1. Značaj boja za ustvarjenje narodne revolucionarne vlade; 2. mesto in zgodovinski značaj SSSR v tej vojni; 3. pojasniti vzroke, ki so primorali USA in Anglijo, da sta stopili v zvezo s SSSR. Zlasti poudarjati imperializem in imperialistične cilje ter vedno kolebanje zaveznikov pri sodelovanju v tej vojni.«

Po tem sledi, da zgodovinski značaj SSSR v tej vojni ni nič drugega kakor ustvarjanje revolucionarnih gibanj, kjer je to mogoče. Po tem sledi tudi, da so Angloamerikanci sovjetski zavezniki le po sili prilik, pri čemer je posebno važen imperialistični

značaj teh držav in ki hoče doseči svoje le z odstopanjem Sovjetom. Že po tem je utemeljena naša trditev, t. j., kar smo dejali zaradi zveze med temi »prijatelji«. S tem je prikazano tudi gledanje na sestavni del partijske linije, po kateri naj bi v celoti vodili tako imenovano narodno-osvobodilno borbo.

Ta partijska linija se ni menjala brez ozirov na vse mogoče spore med Sovjeti in Angloamerikanci, ali brez ozira na vse mogoče sporazume obeh. V pogledu svojih temeljnih načel partija ne pozna spremembe zaradi morebitnih konkretnih političnih prilik ali drugačne situacije. Tako n. pr. vidimo, da se je to ves čas od začetka komunističnega pokreta pa vse do danes poudarjalo na partijskih zborovanjih. Več kot značilna je izjava, ki je bila podana na zborovanju »Antifašistične zveze«, na katerem je delegatinja dejala doslovno sledeče:

»Anglija in Amerika sta v krajih, katere so očistili fašistov, uvedli svojo oblast, tako imenovane AMGOT-e. Kaže, da je to angloameriško orožje določeno le za preprečevanje vsake resne spremembe v družabnem življenju dežel, v katerih so AMGOT-i. Mi smo osvobodili našo obalo in s tem omogočili izkrcanje zaveznikov. Imamo pa že svojo oblast, svojo vojsko, vse, ničesar nam ni treba dati, ničesar vzeti. Če bi se zavezniki izkrcali, mi ne potrebujemo nobenega AMGOT-a. Mi zahtevamo od zaveznikov, da se tukaj izkrcajo, toda ne bomo jim dovolili, da bi postavljali tu svoje režime, ne bomo jim dovolili, da rušijo našo oblast. Angleži vedo, da so nam potrebne nove oblasti, da je ves naš narod združen okrog svoje vojske, svojih odborov, svojih predstavnikov.«

Ta izjava postavlja Angloamerikance v tak položaj, v kakršnem so danes v Grčiji, v kolikor bi poskušali le spremeniti svoje načrte. V govoru te delegatinje najdemo iste misli o končnem obračunu z našimi zavezniki, ki smo jih našli v izjavah delegatov na omenjeni partijski konferenci. Tako govori: »Poglejmo, kaj delata Amerika in Anglija in kaj sta zmožni v borbi proti fašizmu. Imata milijonsko vojsko, banke in tovarne, skladišča in ladje, na tisoče in tisoče tankov in avijonov, od vsega tega pa je zelo malo stopilo v borbo. Oni ne izvršujejo svoje dolžnosti proti človeštvu, ker nam ne dajo, kar bi lahko. Mi bomo reakcionarne klike Anglije in Amerike pozvali na odgovor zaradi zločinov.« Te besede poudarjamo zaradi tako imenovanih »anglofilov«, ki še vedno nekako verujejo v vsemoč Angloamerikancev proti boljševikom, katerih bližina jih v zadnjem času vedno bolj vznemirja.

Tistim, ki mislijo, da imajo komunisti smisel tudi za neka demokratska načela, navajamo besede iz komunističnega pisma, ki pravi: »Glavno je, dobiti oblast v roke. Kmeta in malomeščana ni zajela nikoli nobena ideologija. Vedno sta bila pripravljena menjati ideologije kot rokavice, ako je to služilo njunim koristim.«

Po vsem tem lahko zaključimo: Varajo se tako imenovani anglofili v pogledu komunističnih načel, varajo se tudi komunisti, ki mislijo, da bo naš narod snov, ki jo bodo lahko oblikovali po svoji volji. Narod je preveč trpel. Če bodo dr. Šubašič in vsi, ki vodijo politiko boljševizacije naših narodov, še naprej vodili tako politiko, potem naj vedo, da jih bo, kakor je njihove politične trabante, princa Cirila, Božilova in Bagrijanova zadela kazen, in bodo padli pod »ljudskim« sodiščem kljub temu, da so odprli vrata sovjetskimi četam. Naš narod noče v položaj, v kakršnega so zavezniki pahnili Poljake, da jih Sovjeti v stotisočih odvažajo v Sibirijo in pobijajo; ne v položaj, v katerega so zavezniki pahnili srbski narod, da umira pod Titovimi rablji, četudi bi bil dosledno zvest zaveznikom. Naš narod se je združil okrog onih voditeljev, ki vodijo naš narod v tej nesreči, da ga s trezno politiko ohranijo in mu s tem zagotovijo obstanek in svobodo!

Savinje Stojan.

Komunisti, uničevalci kulturnih spomenikov

KOMUNISTEN
ALS SCHÄNDER
UNSERER
KULTUR

Ko komunisti zažgo ali porušijo kmečke domove, šole, cerkve, prosvetne domove, skušajo vedno najti izgovor. Njihovo običajno opravičilo je, da so to storili zato, ker bi se vanje bržkone vselila »bela garda«. Tisoči beguncev, ki so jim komunisti uničili domove, pa vedo kot ves narod, da uničujejo komunisti slovenske domačije, cerkve, šole itd. samo zato, da bi bilo čim več proletarcev in njihovih sužnjev, ki bi se po popolnem »osvobojenju« končno le morali pridružiti tolпам. Dokaz: komunisti so pred nedavnim zažgali Hinje samo zato, ker so se vsi možje in fantje umaknili pred komunistično mobilizacijo. Tu ni bilo nevarnosti, da bi se vselila bela garda. — Za vse požgane gradove, v katerih je naš narod hranil toliko kulturnih svetinj, pa si komunisti upajo povedati kar naravnost, da so jih uničili zato, ker spominjajo na star fevdalni red. — Tako komunisti rušijo »stari red« in obljublajo ljudstvu zlato dobo po končani vojni. Samo tega nikoli ne povedo, da bo moral naš narod sam s svojimi žulji in s svojim znojem postaviti sleherni kamen na prejšnje mesto. Kulturnih zgodovinskih spomenikov seveda ne bo mogel nikoli več nadoknaditi.

1. Notranjščina požganega gradu Bokalce.
Das Innere des Schlosses Bokalce, das durch Banden zerstört wurde.

2-3. Izrezi mojstrskih fresk, ki jih je slikal na obokane stene slikar Almanach v prvi polovici 18. stol.
Ausschnitte meisterhafter Fresken, die in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts vom Maler Almanach geschaffen wurden.

1. Grad Tolsti vrh.
Die Burg Tolsti vrh.

2. Razvaline Tolstega vrha.
Die Ruine Tolsti vrh.

3. Take umetnine so komunisti uničili v tem gradu.
Dieses Kunstwerk wurde im Schloß Tolsti vrh von den Banditen vernichtet.

Wenn die Kommunisten unsere Bauernhöfe, Schulen und Kirchen zerstören, haben sie eine lächerliche Ausrede. Sie sagen: Die Weißgardisten würden sich in diese Gebäude einnisten, wenn sie nicht zerstört würden. Die Wahrheit aber ist anders: Tausende und Abertausende von Flüchtlingen können bezeugen, daß die Kommunisten alles zerstören, um immer mehr Proletarier sich als Sklaven zu schaffen, die sich nach diesen Zerstörungen, genannt »Befreiungen«, mit den kommunistischen Banden vereinigen sollen. — Zum Beweis: Erst vor kurzem haben die Kommunisten das Dorf Hinje nur deshalb abgebrannt, weil alle Männer und Burschen des Dorfes sich der kommunistischen Gewaltmobilmachung entzogen haben. Und hier in Hinje bestand bestimmt nicht die Gefahr, daß die Weißgardisten einziehen würden. — Wenn die Kommunisten unsere alten Burgen und Schlösser in Flammen aufgehen lassen, sagen sie höhnisch, sie hätten nur die Erinnerung an »feudale Zeiten« zerstört. — So vernichten die Banditen unsere alte Ordnung, unsere Kulturdenkmäler und Heiligtümer und versprechen dabei dem Volk ein »Goldenes Zeitalter« nach beendetem Krieg. Aber sie vergessen geflissentlich, dem Volk zu sagen, daß jeder Stein, der von seiner Stelle entfernt wird, von niemand anderem als von dem eigenen Volke wieder an den ursprünglichen Ort zurückgesetzt werden muß. Alle Kulturdenkmäler, die von den Banden vernichtet werden, sind unersetzlicher Verlust an Kultur und Volkstum.

Hotel sem postati domobranec

(Epizoda iz bojev z rdečimi)

Pri nekem spopadu našega policijskega bataljona z močnim rdečim odredom v severni Sloveniji je bil zajet mladenič, ki nam je o razmerah pri tolpah podal popolnoma novo sliko. Stražmojster, ki je mladeniča zajel skupno z neko proslulo tolovajko Terezinko, je bil ranjen in so ga prepeljali v bolnišnico, kjer mi je pripovedoval nenavadno dogodivščino:

»Že takoj, ko sem ga ujel, mi je bil ta 18letni mladenič zaradi svojega vedenja všeč. Našim poročevalcem ni le pomagal uničiti brezlično oddajno postajo, ki je bila prejšnji večer zgrajena in za katero je obstajala nevarnost, da bo sicer padla še uporabna sovražniku v roke. Pripovedoval je, da je bil šele pred kratkim v svojem rojstnem kraju prisilno mobiliziran. O njegovi iskrenosti sem se popolnoma prepričal tedaj, ko smo se morali zaradi nepričakovanega napada umakniti in sem bil pri tem ranjen. Črno mi je postajalo pred očmi. Kaj naj naredim s tema dvema? Vsak trenutek mi lahko uideta. Toda mladenič ni samo ostal, temveč je držal z odločnimi in ostrimi besedami tudi Terezinko v šahu, ki je nameravala pobegniti. Dosegel je celo, da mu je pomagala, ko sta me prenesla v bližnjo hišo. Močno sem krvavel in omedleval. Mladenič je opazil, da skrbno pazim in prikrivam neke listine. Dolgo je molčal in ni črnil niti besedice, naposled je vendar boječe povprašal, če bi smel tudi listine vzeti v svoje varstvo. Listine so bile zelo važne. Še vedno mu nisem zaupal, čeprav mi je pomagal pri obvezovanju in k temu prisilil tudi žensko. Kri je prodirala skozi obveze, umazala obleko in papirje. Tedaj sem se onesvestil. Po dolgih urah, ko sem se slednjič zavedel in je šlo že proti jutru, sta pred menoj za mizo še vedno sedela mladenič in komunistka Terezinka. To me je popolnoma prepričalo o fantovi iskrenosti. Po spanju sem se nekoliko osvežil in sem začel takoj zasliševati dekleta. Zlasti me je zanimalo skrivališče rdečih. Ker je bila njena izpoved pomanjkljiva, jo je mladenič ostro opozoril, naj govori odkrito. Kljub bolečinam sem se moral pri

Naš Evan

Da ne boste mislili, da je bil najslabši vojak. Nikakor. V naši študentovski desetini smo ga res nazivali »brambovec«, ker je nosil »flok« po »padalsko«. To je tako: »Flok« je francoska, italijanska dolga, ponekod tudi kratka puška, le mavzerka nikakor ne spada med floke. Padalci so v Dobravi. Kdor hoče o njih kaj več zvedeti, naj se zgleda v Novem mestu, St. Jerneju ali Kostanjevici, mu bodo že povedali, kam naj se obrne.

Ivan — prav »Evan« in »naš Evan« — je pravcati vojak. Po postavi velik, po letih mlad, po dolžini dolgonožnik, oborožen s »kročco«. Prinesel jo je s tečaja. Aha, kaj je »kročca«? Nekaj, i kakor kos mesa, ki visi na opasaču. Če se za neko stvar potegne in spusti, pa z desnim kazalcem stisne, potem počí. Več vam pa o »kročci« ne vem povedati.

Včasih Evan ni bil takšen brambovec, kakor je danes. Odkar je prispel iz »Leblane«, kjer je bil na tečaju, je zares vreden pozornosti. Na tečaju je bil gotovo kavelj, da malo takih. To vesta Seidl in Wutti, le vprašajte ju. Zdaj je vse bolj »vojaški«. Dela zelo rad, a le leže na postelji, da čim bolj hrani moč in energijo. Hudimana, da ni skoraj za nobeno koristno stvar, čeprav se javi, da mora biti vsem za »pucfleka«. Zjutraj ga moramo lepo prositi: »Dan je že, vstani zdaj!« Vsa študentovska desetina ima z njim dovolj posla.

»Lujšče, Lujšče,« ga često podraži, »ta mečkenu.«

On zarentači: »Buh Kanada. Če se kragulju ne dam, me tudi ti kiza ne boš!«

Vem, da je za boj vedno pripravljen. Kadar je kje kakšen osvoboditelj, vžgi za njim! »Naš Evan« je bil že v neštetih borbah, a še najhujša je bila tista s psi, kar dva sta ga napadla. Lajala pa tako, kakor da jih je najmanj desetina.

»Permejduš, če uženem celo konjum desetino (na uho povedano: deklet) — bom tudi te pse!« je jezno siknil. Tik, tr-r-rk, se je oglasila brzostrelka.

»Vidiš,« je rekel Tončku, »kako sem jih. Pa mi Kragulj ne pusti brzostrelke. Si jo bom že priboril.«

Bližal se je Miklavž.

»To pat pa Evan. Dobil boš pismo. Pa Memi te pozdravlja, permejduš,« ga je dražil Tonček.

Komaj se je dobro zvečerilo, so že letali angelci okoli Evana. Bil je tako zaverovan v prepisovanje neke šembilje, da ni vedel, kaj se okoli njega godi. Miklavž pa je stal pred vrati.

Slednjič se le ojunači eden izmed šestih angelčkov — (nihče drug kot Angelca) — in mu reče: »Naš dragi Evan, Miklavž ti prinaša darila.«

Že je ležala pred njim nad dva metra dolga šiba in rdeče zavita škatla.

»Pustite me pri miru,« je zarentačil.

Preveč je bil radoveden, da bi se mogel vzdržati. In je odprl. Pisemce! Pa je bral:

»Dragi Evan! Tu sem ti prinesel nekaj skromnih daril. Saj veš, da nimam veliko. Nakupiti ne morem nikjer. Povedali so mi o tebi marsikaj. Tudi tožili so te, da nisi več tako priden, kakor si bil prej. Glej: Slovenski domobranec si, poznaš svojo nalogo in imaš vedno pred očmi vzvišeni cilj, za katerega se boriš? Preveč si lahkomišeln, ne pokoravaš se predpostavljanim, zapravljaš dragoceni čas kar tjavdan, stremiš le za telesnimi užitki. Opusti norčije in izvršuj svoje delo v redu, da boš rastel v dobroti in ljubezni božji v novega človeka. Bog s teboj in ostani zdrav. Prihodnje leto se bom oglasil le, če boš poslušal moje besede. Zbogom!«

Ivan je čital besedice, zrl je srepro v papir in ga mečkal med prsti.

Postal je ves drugačen. Vesel in nasmejan, a kljub temu resen, požrtvovalen in nesebičen, pogumen borec in iskren prijatelj. Tudi pri študentih ni več samo brambovec, ampak cel domobranec.

Jurečič Tone.

tem smejati. Zvedel sem, da se je sovražnik umaknil, da pa je njegov povratek možen vsak čas. Odločil sem se, da odidem, čeprav bi se moral plaziti po vseh štirih, kajti pri sebi sem imel važne vesti o sovražniku. Mladenič je vzel moje stvari in si jih oprtal, Terezinka pa je morala korakati prva pred nami. Da sem laže hodil in zbudil v fantu zaupanje, sem mu izročil v varstvo listine. Po dolgi hoji smo naposled prišli do slovenske domobranske postojanke. Takoj sem se javil pri dnevnem častniku in mu povedal vse, kar sem doživel.

»Hotel sem že davno!« se je oglasil živo mladenič, obrnjen proti poročniku. Ko sem se nekoliko odpočil, sem začel ponovno zasliševati komunistko. Ta odločni fant je bistveno pripomogel, da smo zvedeli vse, kar smo hoteli. Na saneh so me odpeljali v bolnišnico.

»Pomagajte, da se bo temu mladeniču dobro godilo in da bo postal dober domobranec,« je pristavil ob koncu ranjeni stražmojster.

Vojni poročevalec Heinrich Bachmann.

Risbe: poroč. Beranek.

LETO DNI TRŠKOGORSKE POSTOJANKE

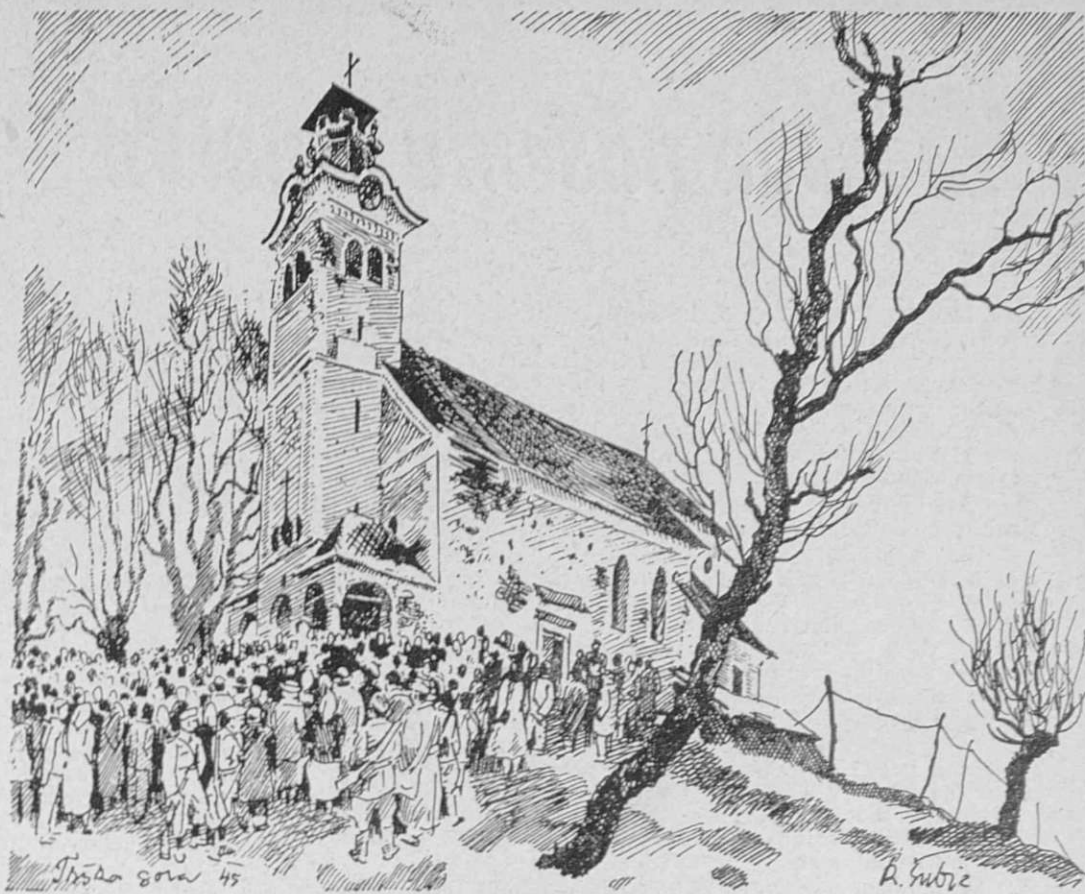
V petek, dne 9. februarja, je praznovala domobranska postojanka na Trški gori pri Novem mestu obletnico svoje ustanovitve, obletnico naporenega, toda tem bolj uspešnega dela.

Pomislimo nekoliko, v kakšnih razmerah in razpoloženju smo pred letom dni ustanovljali to postojanko. Vse razpoloženje je bilo še pod vtisom sramotne izdaje laške vojske. Komunisti so bili tedaj razmeroma zelo močni, saj so imeli topove, minomete in drugo moderno orožje, Savojsko zapuščino, kar jim je močno dvignilo bojno moralo in samozavest. Nasprotno smo bili novomeški domobranci, kakor sploh vsi slovenski protikomunistični borci, po umiku iz Novega mesta ponižani in oslabljeni. Toda povratek v dolensko prestolnico nas je znova opogumil, nam dal novih moči in upanja, da naša protikomunistična borba ne more in ne sme propasti, da mora napredovati, se razširiti in zajeti ves narod, vse slovensko ozemlje, ki je tedaj, razen nekaj domobranskih postojank, še trpelo pod skoraj nemotenim komunističnim divjanjem.

Prvi korak k temu cilju so bile ustanovitve novih domobranskih postojank, tako tudi trškogorske. Komunisti so jo v začetku srdito napadali, toda 42 domobranskih borcev, ki so se izkazali kot neustrašeni čuvarji trškogorske Matere božje, je z velikim uspehom odbijalo napadajoče komunistične tolpe, nad 800 mož po številu. Marsikak komunist je moral z življenjem plačati predrznost, da se je približal našim bunkerjem. Komunisti so kmalu spoznali, da ni upanja za likvidacijo Trške gore, ki je odslej postala izhodišče pogostnih in uspešnih izpadov za njihovimi tolpmami ter žarišče prosvetnega domobranskega udejstvovanja. Kot so nekdanji romarji radi obiskovali to Marijino božjo pot, tako se je skozi vse leto ljudstvo iz bližnje in daljne okolice z navdušenjem zbiralo na pristrčnih protikomunističnih zborovanjih.

Da se spomnimo in primerno proslavimo obletnico trškogorske postojanke, smo v nedeljo 11. februarja 1945 priredili zborovanje. Oblačno nedeljsko jutro je bilo, ko so se ljudje že zbirali iz bližnjih in daljnih vasi, prišlo pa je tja tudi precej Novomeščanov, domobrancev in civilistov. Po službi božji, ki je izzvenela kot zahvala Bogu in trškogorski Kraljici, da sta varovala in dajala moči našim fantom skozi vse leto, posebno ob srditih komunističnih napadih, pa hkrati goreča prošnja, naj nam naklonita novih moči za uspešno nadaljevanje borbe in njeno srečno zaključitev, je poveljnik tamkajšnje čete, gospod nadporočnik Pirc, otvoril zborovanje. Pozdravil je vse navzočne, prav posebno pa še zastopnike vojaških in civilnih oblasti, ter se spomnil junaških borcev, ki so pred letom dni odbijali komunistične napade. Prečital je pohvalno naredbo poveljnika Zaščite okraja Novo mesto ter še posebej poudaril imena tistih, ki so ob teh napadih žrtvovali svoje življenje.

Sledil je govor g. stotnika Resmana, katerega glavne misli so: »Pravkar smo pri sv. maši molili ter prosili trškogorsko Mater božjo, da bi že vendar nastopil trenutek, ko bi se naši kmečki fantje in možje lahko povrnili na svoje domove, kjer bi spet orali in sejali, vezali in okopavali trto. Saj ste vi, kmečki sinovi, tako zelo povezani z domačo grudo, toda danes morate s puško v roki stati na braniku domovine, da branite svojo vero in zemljo. Če se vaših mater morda polašča strah, kaj bo z njihovimi otroki, če zavladata komunizem, tedaj jim mi, slovenski domobranci, odločno odgovorjamo: Komunizem v Sloveniji ne bo zavladal, kajti tukaj smo mi, slovenski kmečki sinovi, da bраниmo, za kar so se že naši pradedje tolikokrat borili, dom in

domovino. — Težke so naloge, katerim gremo nasproti. Da pa jim bomo kos, moramo biti notranje čisti. Zato proč z vsem, kar žali Boga! Iz našega naroda, še prav posebno pa iz domobranskih vrst mora izginiti poslednja kletvina in umazano govorjenje. Pogumno bomo vztrajali do konca, potem pa se bomo zopet povrnili na svoje domove, spet bomo orali in sejali, rezali, vezali in okopavali. S tem pa bo tudi poplačan ves trud, katerega smo vložili v našo protikomunistično borbo. »

Za gospodom stotnikom je govoril prosvetar domobranec Fister.

Gospod nadporočnik Pirc je še enkrat pozval vse zborovalce, naj tesno sodelujejo z domobranstvom, kajti srednje poti danes ni več. Nato je zborovanje zaključil.

Pri sv. maši, kakor tudi pred in po zborovanju, je sodeloval domobranski pevski zbor iz Novega mesta. Ljudstvo je odhajalo na svoje domove z novimi upi in zadovoljstvom na obrazih ter se bo še dolgo spominjalo časov, ko je zborovalo na Trški gori.

Prvi sneg

Beseda našemu ženstvu

»Sem manj odgovorna, če sem se rodila kot ženska?«

(Charlotte de Corday v Mrakovem »Maratu«)

Današnja vojna vleče v svoj velikanski vrtinec evropsko ženo vse bolj in bolj. Tudi prejšnje vojne v zgodovini so bolj ali manj prizadevale interese žene. Trpljenje in žrtve, ki jih prinaša s seboj vsaka vojna, so občutile tudi žene na svoj način. Kakor so po eni strani žene vedno teže trpele ob vojni zaradi svoje občutljivejše narave, tako so po drugi strani plemenite žene vedno skušale lajšati vojne težave vsem brez ozira na svojo osebno srečo ali nesrečo.

Ali je tudi v današnji vojni naloga naše žene taka? Ali ne zahteva današnja vojna od današnje žene mnogo več?

Senca boljševizma je padla na naš narod. Boljševizem steguje po njem svojo temno pest. Rad bi nas zagrabil za grlo in zadavil. Slovenci tej pošastni šapi lomimo kremplje in jo odbijamo z vsemi silami od sebe. To je smisel našega boja. Ni naša vojna vojna med narodi, marveč povsem nekaj drugega. Naša vojna je vojna proti boljševizmu in proti boljševikom, pa naj bodo sinovi-izkoreninjenici lastnega naroda ali pa katere koli druge narodnosti.

Ako je potemtakem današnja vojna kot vojna proti boljševizmu nekaj drugega kot navadna vojna med narodi, so tudi naše dolžnosti v njej precej drugačne kot sicer. Tudi dolžnosti in naloge žene ne morejo biti iste. Tudi ženam naloga posebnost današnje vojne posebne, — morda veliko težje dolžnosti kot morda kdaj koli v zgodovini.

Komunistična revolucija hoče zlasti zrušiti človeka kot osebnost. Človek je po komunističnem pojmovanju samo tako oblikovan kos snovi — in nič več. Nikjer ni prostora za duhovnost v človeku, ki je kos opeke za stavbo človeške družbe. Komunistem rabi take kose opeke, oblikovane po enem in istem vzorcu, zato da bi bili čimbolj pripravljeni za gradnjo stavbe komunističnega raja. Komunistem smatra, da je človek samo delec proletarske družbe, ne pa mladika na košatem drevesu naroda in človeštva — in pod tem vidikom presoja vse človekove dolžnosti in mu daje svoje »postavce«. Ni vzvišenih ciljev, za katerimi bi stremel človeški duh in jih skušal doseči. Ni večnih zakonov, ni večne resnice — najvišje merilo vsemu je korist proletarske družbe. Komunistem ne pozna volje, ampak samo slepe in tajne sile v snovi, v kosu snovi, ki mu slučajno pravimo človek. Človek je v komunističnem ustroju samo suženj lastnih nagonov in komunistične družbe. Komunistična družba mu sme naložiti neomejene dolžnosti, iz katerih pa ne izvira nobena pravica.

Komunistični stroj ima najvišji namen samo ta, da proizvaja in proizvaja — in ničesar več. Koliko ljudi zmečkajo transmissije komunistične družbe — to ni važno.

Tako pojmuje komunistem človeka in s tem seveda tudi ženo. Noče je priznati kot telesno in duhovno bitje s svojo voljo in z nalogami in pravicami, ki se ne dajo zmeriti z merili brezdušne snovi.

Področje, kjer se komunistem zaleti prvenstveno v ženo, je družina in njene osnove. Komunistem hoče zrušiti družino. To nam dokazuje njegova praksa in komunistični pismouki, ki trdijo, da je družina največja opora kapitalizmu. Da je to ena najbolj bedastih tez komunizma, dokazuje že ravnanje kapitalizma samega z družino. Kapitalizem je bil kot posledica liberalističnega mišljenja sam največji uničevalec družine s tem, da družine ni ščitil, marveč je izkoriščal v mirnem času mater kot delavko in nedorasle otroke kot delavce za majhno plačo.

V družini stopa poslanstvo žene v najslabjajši luči pred nas. Žena in mati je tako bistven del družine, da je od nje ne moremo in ne smemo ločiti, ako hočemo, da bo družina zdrava in trdna osnova narodu in državi. Žene in matere si ne moremo misliti — ne da bi obenem spoštovali njeno čast in njeno ljubezen, ki sije na vse člane družine kakor tiho, toda blagodejno sonce. Ženska čast in ljubezen, ki sta vir zdravja družinskemu življenju, niso torej tako prazne besede; to niso samo cveti, ki naj kitijo vsakdanjost življenja, marveč so temelji prave ureditve človeške družbe.

Te resnice današnji svet mnogokrat noče videti, oziroma ne more videti iz megle krilatic in zmedenih pojmov, ki jih je nasejal oče komunizma — liberalizem.

Komunistem je proglasil popolno »izenačenje« žene z možem kjer koli in kakor koli (čl. 122 Stalinove ustave). Pod krilatico »izenačenje« je skrnil svoj pravi namen: oprostiti ženo in mater po eni strani tistih dolžnosti, ki jih kot žena in mati ima, in po drugi strani, vzeti ji tiste pravice, ki ji kot taki pripadajo. Komunistem »izenačuje« v tem smislu, da jemlje ženi in materi vse tiste odlike in razlike, ki jo ravno delajo za ženo in mater. Po komunističnem pojmovanju je žena največ samo še tovarišica, ki jo rabi tovariš v zabavo — navadno pa ni niti tovarišica, marveč samo orodje zabave. Mati pa je komunistem tovarna za proizvodnjo človeka — gradbenega materiala za komunistično družbo, ki ga komunistem materi takoj odvzame, da

ga »po višjih smotrih« preoblikuje. To so stvari, ki so najmanj komunističnega sistema. Da mora tako biti, so iztuhtali komunistični učenjakarji sami.

Česa so boljševiki navajeni, so najbolj pokazali množični zločini vojakov rdeče armade (krasnoarmejevcev) nad ženstvom v zasedenih deželah. Da je ta podivjanost predvsem posledica živalskega naziranja in vrednotenja žene od strani komunizma, dokazujejo tudi enaki zločini naših komunistov, n. pr. v Črni gori.

Ako le malo globlje premetrimo nauk komunizma in njegova dogajanja, moremo spoznati, kako je komunistično naziranje o poslanstvu žene en sam ogaben pljunek na njeno dušo in telo, na njene dolžnosti in pravice, na vse njeno dejanje in nehanje.

Globoko pri koreninah človeštva je komunistem zastavil svoje temne sile, da bi spodjedel njegove osnove. Pri tem je vredno poudariti tudi vsem že znano, toda še vedno premalo upoštevano dejstvo, da skuša komunistem vsa svoja podjetja in podvige, posebno pa še nevarnejše in najvažnejše, če jih že ne more popolnoma skriti, pa vsaj čimbolj zakrinkati. Še rajši pa ima, da nalogo zanj opravi kdo drug. Tako se je godilo tudi pri nas, da je bil liberalizem največji pomagač komunizmu pri rušenju slovenske družine. Liberalizem je s svojimi tezami zgradil mostičke, preko katerega naj bi komunistem vdrl v naše zaledje, v našo notranjo fronto.

Po vsem tem je jasno, da je komunistična revolucija vzela na piko predvsem slovensko ženo. Komunistična revolucija je v svojem velikem delu revolucija v pojmovanju žene, matere. Komunistična revolucija globoko prizadeva interese, koristi in pravice žene.

Čudno bi bilo, ako slovenska žena potemtakem ne bi zavzela svojega stališča z ozirom na komunistično revolucijo pri nas. Na izbiri ji je dano samo dvoje. Ali pot, na katero skuša zva-biti cinični nasmešek »nove žene« kulturne boljševikinje in sovjetske diplomatije v Stockholmu Kolontajeve, dalje pot, na kateri bi se rade uveljavile različne Wasilevske, Zdenke Kidričeve, Vide Tomšičeve — vse tja do tistega nesrečnega dekleta iz Medvod, ki so ga komunisti sami justifikirali, ko jim je doslužila z duhom in telesom — ali pa krepostna pot tisočev slovenskih mater, žena in deklet, ki so se že odločile proti komunizmu. Odveč bi bilo tukaj odgovarjati tistim nesrečnicam, ki se še vedno tolažijo in izgovarjajo, da se nočejo vtikati v »politiko«.

Nujno je torej, da se tudi slovenska žena udejstvuje proti komunizmu. Toda kako?

Jasno je, da od nje ne smemo, ne moremo, nočemo in tudi ni potrebno zahtevati vojaških nastopov. Zgodilo se je sicer že, da so slovenske žene in dekleta krepko pomagale na postojanki domobrancem pri obrambi. To povemo le resnici na ljubo, ne da bi pri tem imeli namen, take primere posploševati in vabiti žene, naj se oblečejo v vojaške suknje in gredo z domobranci s puško v roki za komunisti.

Področje protikomunističnega udejstvovanja in ne samo udejstvovanja, marveč pravega, težkega in junaškega boja naše žene s komunizmom je v prvi vrsti tam, kjer jo komunistem najbolj napada in najbolj prizadeva njene njene interese, koristi in pravice.

Ako komunistem zanikava duhovnost človeške osebnosti, jo bo slovenska žena skušala čimbolj varovati, dvigati in plemeniti — pri sebi in pri drugih.

Ako komunistem ruši družino, jo bo naša žena čimbolj ščitila, posebno pa še svoj položaj v njej in dobrine, ki jih ona vanjo prinaša. Nikdar ne bi smela molče dopustiti, da se te dobrine smešijo, zapostavljajo in uničujejo bodisi odkrito, bodisi prikrito.

Zahtevala bo zaščito materinskih pravic in bo sama stodostotno izvrševala svoje materinske dolžnosti. Skušala bo zaje-ziti poplavo komunistične miselnosti in prakse v teh vprašanjih. Na vse načine se bo trudila zožiti to mostičke komunistične miselnosti, preko katerega je vdiral med slovenski narod že dolga leta v najrazličnejših odtenkih in pod najrazličnejšo zaščito — vedno pa iz ene in iste tovarne in vedno samo v službi komunizma.

Korenine naroda se je lotil komunistem. Pri koreninah skuša razširiti gnilobo in s tem zmanjšati notranjo odpornost naroda pred udarci od zunaj. Ker nastopa komunistem na tem področju silno pretkano, zakrinkano in z najrazličnejšimi pomagači, je boj z njim tukaj zelo težak in bo zahteval od naše žene mnogo junaštva.

Kako se bo izvajal boj proti komunizmu na naši notranji fronti, je v največji meri odvisno od žena samih. Rečemo samo to, da ako bomo pri koreninah bolehal, tudi na zunaj ne bomo močni. Trdimo samo, da se bo odgovor na vprašanje komunizma

Dvojno gorje

Tiho in mehko so padale snežinke. Že četrty dan. Sneg je visoko zapadel po goricah Vinjega vrha, nasul kristalnega bleska v Smolinske smrekove gozdove, da je v njih zazvenela sveta tišina kakor v svetišču, in tlačil bajtarske kočje in klečanje, da so se strehe skoraj dotikale tal.

Lovrčeva kočja se je plaho stiskala k bregu. Majhna okna so mežikala, kakor bi jih skelela čista belina zimskega dne.

Stari Lovrč — pri šestdesetih je že bil — je večkrat zaskrbljeno pogledal skozi okno. Posebno, kadar je zastokalo v ostrejšju. Da bi mu streho potlačilo, potem bi pa imel. Pa še zdaj, ko je sin Franček doma. Lovrč je pregnal skrbi. Če je dve sto let vzdržala streha, bo še letos. Ni zlomek. Zamahnil je z roko, vzela ročko in odšel po vino. Mati je pekla in se od same sreče smehljala. Sestri pa sta veselo čebljali s Frančkom.

»Ti. Kje je Repičev Nacek, veš kaj?«

»Pa Bračkov Štefan? Si ga kaj videl?«

»Nič, dušici dragi. Ne vem...«

Franček bi rad odgovoril, da je obema dobro, da pozdravljata, pa ni mogel. Zganil je z rameni, vzdihnil in se s sklonjeno glavo zazrl v kozarec vina pred seboj. Sestri sta lahko zardeli. Čisto na dnu srca ji je zasklelela temna slutnja. Vsi so umolknil.

Proti večeru je nehalo snežiti. V doline se je naglo spuščal mrak in zalival hribe, kot bi se usipale saje iz oblakov. V hiši je postalo temno. Mučno tišino je presekala stenska ura. Bila je pet.

Vežna vrata so zaškripala. Stari Lovrč je prinesel vino in ga postavil na mizo. Rekel pa tudi on ni nobene.

Od nekod sta vrešče prileteli sraki — tokrat že tretjič in zadnjič — in se zazibali na vejah črešnje pred hišo. Sneženi prah se je v prosojnih pramenih usul na tla. Potlej sta odleteli v zagorske gozdove.

Lovrč ni bil babjeveren. Pa se je vendar spomnil, da sračje vreščanje nikoli nič dobrega ne pomeni. Sicer v to ni verjel, pa je vendar s čudno tesnobo prižigal petrolejko. Mehka svetloba je oblila sobo.

»Pij, Franček, že dolgo ga nisi. Pa ne veš, če ga boš še kdaj,« je Lovrč nerodno prekinil čuden molk.

»Pa menda ne mislite, da bom kmalu padel, oče?« Se je poskušal Franček nasmehnuti.

»Eh, kaj še. Ti si mlad in zdrav. Jaz pa ne vem, če bom še dočakal konec vojne. Star sem že, star. Ne počutim se nič kaj dobro —«

Malo se je zamislil, kot bi pričakoval tolažilne besede. Pa je ni bilo.

»Eh, kaj bi mislili na to... Pijmo!« je dvignil kozarec. Pili so.

Mati je prinesla večerjo. Nikomur ni prav teknilo. Morda samo zato ne, ker je bil Franček po tolikem času spet doma? Besede so bile redke in težke, kot da bi prišle iz utrujenih src.

Na severu so se pretrgali snežni oblaki. Prva večerna zvezda je utripajoče zablestela na temnem nebu.

Lovrčevi so šli zgodaj spat. Vsak s svojim veseljem, s svojo tiho, plašno slutnjo...

Oče je šel še k hlevom pogledat. Pobožal je sultana in se ustavil na hišnem pragu. Pa sam ni vedel zakaj. Zrl je čez zasnježene Smolinske gozdove tja na vrh Vršca vse do Pohorja. V mislih je bil daleč v Karpatih, v ledeni burji in snegu. Okrog in okrog dim, smrad po smodniku, razmetana polomljena kolesa in krvave lise v snegu. Grmenje in smrt dan in noč. Vojska... To je bilo za njega dni. Pa danes? Kje so njegovi sinovi? Morda prav tam? Bog jim pomagaj!

Otresel je sneg s škornjev in zaklenil vrata. Ko je prišel v hišo, je Franček že spal. Upihnil je luč in se ulegel. V razgreti glavi so se mu podile misli daleč nazaj, skozi njegovo trpečo mladost tja v Karpatih in v Galicijo. Vse poti je znova prehodil, vse strahote ponovno doživljal, dokler ni omagal v polsnu.

Mati je še potisnila v peč nekaj debelih polen, da bi bilo toplo čez noč, potlej je šla spat. Prej je še ljubeče pogledala sina, ki je že trdno spal. Štiri sinove, krepke fante je rodila. Kako bi bila srečna, da bi jih še enkrat videla pred seboj. Vsi bi lahko spali to noč doma, kot so nekoč. Pa jih ni... Kje so Anzek, Tunek in Pepek? Daleč, zelo daleč. To je vedela, drugega nič. In se je bala, kakor se materino srce vedno boji za svoje. Legla je, zaspala pa ni mogla.

Zunaj je stala v mehkih belih oblačilih zimska noč. Njen ledeno mrzli dih je risal na okna velike ledene rože.

Pozno po polnoči je Sultan močno zalajal. Mati je prisluhnila. Nekaj časa je bilo vse tiho. Pa je spet pes srdito zalajal. Oče se je zbudil.

»Kaj je?« je zaskrbelo mater.

Oče ni nič odgovoril. Spomnil se je le na srake pred večerom. Kdo neki lazi tod okoli? Ob tej uri in v takem snegu? Tatoti? Mogoče gre kdo samo mimo? Morda klat prašiča kam v vas? — Počakal je še in napeto poslušal.

Pes je divje lajal in se hropeče zaganjal proti nekemu. Okoli Lovrčeve hiše so votlo odmevali utrujeni koraki. Nekdo je zadržano nekaj govoril. Ne mnogo.

pri Slovencih v veliki meri glasil tako, kakor bo nanj odgovorila slovenska žena. Velik del njene usode in osebne sreče in sreče in usode vsega naroda je v njenih — ženskih rokah.

Kdo bi potemtakem mogel reči, da nista poslanstvo in odgovornost slovenske žene velika in važna v teh časih zgodovine.

O naših kmečkih ženah, to je o večini našega ženstva, moramo priznati, da se je že odločilo. Njih delež je težko delo na zapuščenih poljih. Mnogokrat brez vprežne živine vlačijo žene plug s šibkimi rameni, ob njih pa stopa kopica lačnih in bosih otrok brez očeta. Neštetokrat je njih kruh tudi kruh begunstva.

Vendar ne klonejo, pogumno zaupajo v zmago. Mnogo jih je tudi zadela morilska komunistična roka in njihova telesa počivajo v neznanih gozdnih grobovih in breznicah, ker se niso hotele ukloniti komunističnemu nasilju, ker so cenile resnico

in pravico nad vse. Umrle so brez mnogih besedi, molče in junško.

Ni pa prav, da so umolknil tiste »kulturne delavke« in »izobraženke«, ki so vedno vedele toliko povedati o ženskem vprašanju in o pravicah moderne žene. Sedaj, ko se kroji usoda evropske žene morda za stoletja in stoletja, sedaj ko komunizem resnično ogroža njihove bistvene interese, — sedaj so se pa bojazljivo stisnile in utihnile — kot kokoši v dežju. Nikjer več besedice v obrambo ženskih pravic pred napadi komunizma. Mirno se pustijo te »dame« krmiti s komunistično propagando, slepe se pustijo od nje voditi v lastno propast kot ovce v zakol. — Premisljijo naj in naj vprašajo svojo vest, ali res nimajo nobene odgovornosti pred zgodovino in pred narodom, če jih že nič sram ni, da so neuke kmečke žene in dekleta modrejše in poštenejše od njih.

Sušteršič Mirko.

V hiši je bila napeta tišina. Nenadno razbijanje po oknu je Lovréca na pol dvignilo.

»Kdo je?« je z gospodarsko zaskrbljenostjo vprašal.

»Osvobodilna fronta je tu! Odpril« je bil ukazovalen oni odzunaj.

Lovréc ni vedel, kdaj se je oblekel. Samo fronta mu je rojila po glavi. — Da je že fronta tu? Na njegovem pragu? Z Madžarske? Boljševiki?! — Groza ga je spreletela po vsem životu. — Morda pa so le kaki zlikovci, ki se iz njega samo norčujejo in ga strašijo. Pa bodi kdor koli, samo kaj mu hočejo, njemu, staremu Lovrécu? Miren kotiček je bil doslej med temi goricami. Poštenemu človeku ni nihče delal sile. Kako je potlej to nocoj?

»Odpril«

Zdržnil se je in šel odpirat vežna vrata. Drug za drugim so vstopili čudni vojaki, beli od snega. Sedem jih je bilo. Lovréc je pri odprtih vratih čakal še novih. Celo fronto. Skrbelo ga je. Kam bo neki dal toliko vojaštva. Pa jih ni bilo.

»Zapri! Kaj pa še čakaš!« ga je nadrl visok vojak v čudnem narečju.

»S Kranjskega bo — ali od tam nekje —« je ugibal Lovréc. Vrat pa ni zaprl.

»Vsi smo. Zapri že enkrat!«

Počasi je zapiral in se čudil. Tudi on je bil svoje dni vojak. V Galiciji in Karpatih se je bojeval. Pa ob Soči je bil nekaj časa. Več desetisoč vojakov je bilo tam. Temu so rekli fronta. Da bi sedem ljudi bila fronta, to mu ni šlo v glavo.

V hiši pri luči si jih je natančneje ogledal. Vsak je bil drugače oblečen in drugače oborožen. Dva sta imela celo lovski puški. Oblečena sta bila vsakdanje, ne vojaško, s klobuki na glavah.

»Postelje nam daj! Do jutra bomo spali tu? Potlej gremo naprej,« se je njihov vodja postavil pred Lovréca.

»Lahko. Mi bomo tako vstali. Gotovo ste trudni. Od kod pa ste? Menda ne s fronte?« je bil stari prisiljeno uslužen.

»S fronte smo. Z domače fronte! Z osvobodilne fronte! Iz pohorskih gozdov smo prišli in gremo v Prekmurje. Rusom naproti,« je ostro pojasnjeval komandant.

»Kaj pa delate v gozdovih? Kakšna vojska je tam?« je bil Lovréc radoveden.

»Partizani smo. Naša vojska se bori zoper okupatorja. Za svobodo smo in z boljševiki držimo. Stalin je naš vrhovni. Ne bo več dolgo, ko vas bomo rešili tujcev, domačih bogatašev in farske zalege. Mnogo nas je. Bližajo se vam srečni dnevi blagostanja in svobode. Mi, kar nas je v gozdovih...«

Se je govoril in se zagrizeno pačil. A Lovréc mu ni več sledil. Ostal je že pri farski zalegi. Z dušo in srcem je bil veren. In kdor je le črnil čez duhovnike, ta mu je pljunil v srce. V tem trenutku se mu je posvetilo: komunisti! Na Frančka se je spomnil in se ustrašil. Toda nekaj je moral reči, da ne bo kazal zadrege. In je rekel:

»Malo čudno se mi zdi vse to. Ne zamerite mi, ali — po pravici rečeno — meni se zdi to početje neumno. Saj smo imeli armado, pa ste videli, kako je bilo. Zdaj pa naj bi nekaj klatežev rešilo in osvobodilo narod? Ne, ne... bil sem vojak in vem... ne, ne...«

»Budalo si, staro! Boš že še razumel, počakaj. — Zdaj pa spat, tovariši. Ni časa za besedičenje!« je vzkrikel komandant.

Trije so se sukali okrog peči. Ostali so nekaj brskali po posteljah. Lovrécovi so se skrivaj plašno pogledovali.

Nenadoma je pri peči nekaj zaropotalo. Vsi so se zganili. Zaradi slabe luči tolovaj ni videl Frančkove puške, ki je slo-nela v kotu ob peči. Po nerodnosti jo je z nahrbtnikom prevrnil. Dvignil jo je in dal komandantu. Kratko in ostro sta se pogledala. Vse je bilo jasno.

»Orožje imaš? Čigavo in čemu?« se je zadržal komandant na Lovréca.

»Ni moje... jaz nimam nič...« je blede Lovréc.

»Je sin na dopustu, a? Ali koga skrivaš?«

Lovréc je sklonil glavo in ni odgovoril.

»Tovariši! Puške v roke! Preiščite hišo!«

Brž so začeli. Dva sta skočila k vratom sosedne sobe, kjer je spal Franček. Previdno sta jih odprla in izginila za njimi.

»Tovariš Mirko! Sèm!« je poklical eden.

Komandant, ki je oblastno stal sredi sobe, se je bliskovito obrnil in naglo vstopil. Slišati je bilo kratko in ostro prerekanje.

Lovréc se je edini zavedel, kaj čaka Frančka. Mati in sestri so se samo bale najhujšega, ne da bi prav vedele zakaj. Zato je stopil k tolovaju, ki se je stegoval pod strop in tipal za tramovi.

»Poslušajte, moj sin je. Na dopustu... Ze dve leti ga ni bilo...«

»Ne razburjaj se. Bomo že mi naredili, kar je potrebno. Zdaj pa mirno stoj in tiho bodi!« ga je potisnil ta na prejšnje mesto.

Iz sobe so prignali Frančka. Komandant je pristopil k Lovrécu.

»Fant gre z nami. Za svobodo se bo boril odslej, za nič drugega. — Tovariši! Pripravite se. Gremo naprej. V imenu narodne vojske zaplenite odvišno obleko in meso, predvsem pa mast.«

Tovariš Mirko je zapovedal in tovariši prostaki so se lotili omar in kuhinjske shrambe. Videti je bilo, da so tega posla že vajeni.

Ženske so zajokale. Franček je proseče gledal očeta. Lovrécu ni bilo za obleke in mast. Da mu pa zadnjega sina jemljejo, to ga je peklo. Čutil je, da se v njem kuha značilna upornost Lovrécovega rodu. Pa zaenkrat je poskusil z lepo besedo.

»Kam ga boste gnali? Moj sin je. Zadnji, še edini, ki je ostal živ... Štiri sem imel, pa treh ni več... Komaj je prišel na dopust. Po dveh letih... Pustite mi ga, vsaj nekaj dni še, lepo vas prosim. Potlej pa naj bo v imenu božjem...« je Lovréc skoraj s solzami prosil.

Komandant se je posmešnil, kakor da je oče govoril otročarije. A se je že v naslednjem hipu zresnil in odbil prošnjo.

»Dovolj slabo za te! Štiri si imel, pa ni bil nobeden v naši narodni vojski! Sramota! Naj ti ga pustim še nekaj dni? Ha! Ni časa, bratec. Krvavo je potreben. Na dolenjski fronti je sila. Po osvoboditvi ga dobiš. Prej pa...«

Zaplemba je bila končana. Tolovaji so se zbrali okrog Frančka in čakali nadaljnjega povelja.

»Odhod, tovariši! Dobro ga stražite. Gorje, če vam pobegne! Gremol«

Pomaknili so se proti vratom. Franček se je še enkrat ozrl in skozi solze pozdravil očeta in mater in sestri.«

»Zbogom...«

»Zbogom, Franček...« se je v glasnem joku dušil poslednji pozdrav.

Komandant je obstal pri vratih in divje pogledal po jokačih. Brzostrelko je nameril proti Lovrécu.

»Da ne zine nobeden besedice! Samo eno glavo ima vsak! Pazite nanje! To vam rečem. — Sicer — gorjel«

In je šel za ostalimi. Šele sedaj je Lovréc videl rdečo zvezdo na komandantovi kapi. Ni pa vedel, da je bila tudi krvava!

Mati je od bolečine omahnila na posteljo. Hčerki sta jo tolažili. Lovréc pa je skrušen padel na stol k mizi in se prijel za glavo. Topo je gledal skozi okno v temo. Ura je sekajoče tiktakala.

Lovréc je mislil na svoje sinove. Na vse štiri. Zato jih je redil, da ne bi zemlja umrla. Njegova zemlja, ki je skozi dve sto let bila zvesta Lovrécovemu rodu. Iz nje je ta rod jemal moč, iz toplih goric so se učili sončne pesmi in med njimi radostne volje živeli. V očeh, prozornih kot nebo nad goricami, je sevala odkrita in preprosta duša Lovrécov. Tudi v njegovih

štirih fantih. Zdaj jih ni več. Vsaj eden da bi še ostal, vsaj eden... Franček samo! Pa so ga vzeli. S kakšno pravico? Prekleti! —

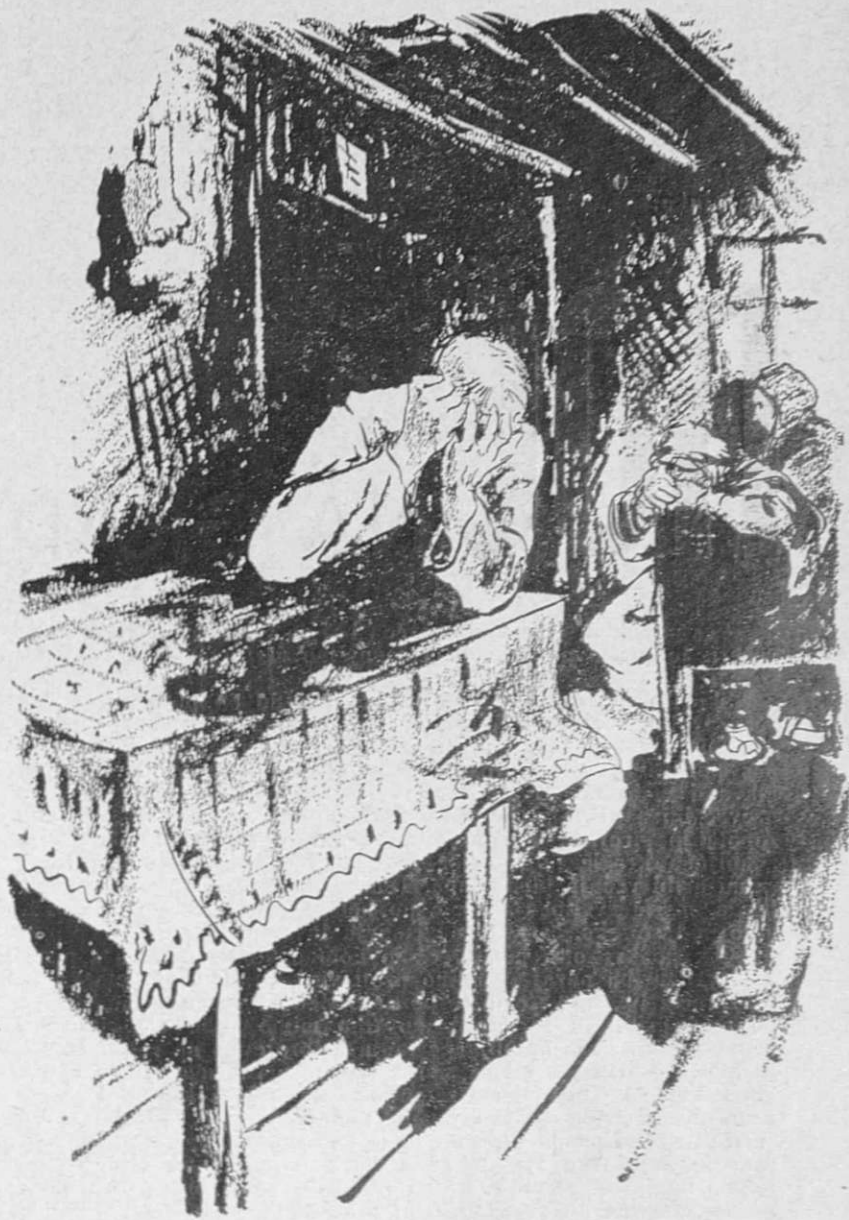
Glava mu je omahnila na mizo. Vročični krog njegovih misli se je zapletal do nemožnosti. Samo to je venomer ponavljal:

»Da bi imel orožje pri sebi, bi jim pokazal, tem vragom! Pa kaj boš... Z gibanicami se nikjer ne tepejo. Bog nam pomagaj!«

Skozi dolge nočne ure je nad Zásadi zagorela rdeča zarja in se razlila čez zagorske gozdove. Na nebu je ugasnila poslednja zvezda.

V hiši so krvavela štiri srca v silni bolečini.

V majhnih, križastih oknih so razkošno cvetele ledene rože...

Krvavi ples...

*Krvavi ples divjá, čedalje bolj brezumno se vrti,
jeklene noge, čuj, trdó udarjajo ob tla celin;
ognjeni, slapasti viharji v blaznem trušču pod seboj
igrajo se z okostji mest v peklenskih gnezdih ruševin;
v ogromnih mlakah kot v škrlatnih morjih gnije srčna kri,
človeška trupla, glej, leže po vseh celinah kakor gnoj;
skoz dim in ogenj se podi kot blisk pokončevalec rděč:
zastonj so kriki, stoki, vsaka solza, prošnja je odvč —
on seka in nihč ne vé, kdaj vtakne v nožnico svoj mčč...
O vem: sejtal smrt še naprej bo v diru prek bobnečih tal,
dokler pregreh strupenega gnoja ne bo iz ran izžgal,
dokler mu Bog z rokó odpuščajóčo znaka ne bo dal;
nató — ko z ognjem in krvjó umil bo spet zemljé obraz —
nad nami mir kot mavrico razpně Bog v novi, slajši čas!*

Vinko Zitnik.

Bec Vinko:

noč

NA GRADENŠKI GORI

Ves popoldan je divjal ogorčen boj za Gradensko goro. Proti večeru je prišlo povelje, da zamenjamo utrujeno četo na vrhu gore.

Skozi vas Gradenc se pritisnemo tesno ob podnožje strme gore. Dolga kolona se sopihajoč in s trudem peha skozi globoki sneg po strmem bregu proti vrhu. Pri zidanicah sredi pobočja nas pozdravijo prve krogle. Tenko piskajoč se zgublja nad glavami v dolino. Tu pa tam se kdo malo skloni, če katera le preveč blizu glave sikne skozi zrak. Potem za trenutek preneha ropotanje strojnice. Tu pa tam se oglasi na hribu ta-pum in zgubljena krogla mijavkajoč leti skozi mrak. Nekje nad hinjskimi hribi vzhaja bleda luna. Temne sence se plazijo po snegu. Bleda, mrzla svetloba trepetajo po belem snegu. Sence se umaknejo pod smreke, zasnežena grmovja in v jarke.

Tik pod vrhom smo. Srečamo kolono, ki se pomika s položaja vrh hriba nazaj v dolino proti vasi Gradenc. Premraženi, pa žarečih lic, na katerih se poznajo sledovi vroče borbe, stojijo ob ozki gazi, ko se pomikamo tiho mimo njih. Ustavimo se. Šepetajoč vprašam najbližjega fanta z zbrojevko na rami: »Kako je bilo?« — »Dobro ali pa slabo, kakor se vzame,« mi odgovori. »Pritiskali so. Toda nismo se premaknili niti za korak. Tam na nasprotnem griču so sedaj,« mi pokaže z roko. »Rinili so in jurišali so, mi pa po njih, da se je kar kresalo. Jaz sem izstrelil s svojo zbrojevko vse do zadnjega naboja. Ravno tako drugi. Nismo imeli več streliva, ko so odnehali. To je bila prava sreča za nas. Če ne, ne vem, kako bi bilo. Zlasti hudo je bilo tamle na levi strani. Nanje morate posebno paziti,« mi razlaga dalje. »Trikrat so poskusili srečo. Pa so trikrat odnesli krvave butice. Padali so kot snopje,« pripoveduje in si popravi zbrojevko na rami. — »No, če je tako, se bomo pa še mi malo poskusili z njimi,« mu pravim. — »Le dobro jih dajte,« mi še pravi in odide po gazi nazaj.

Sedaj smo sami. Razporejamo se po položaju. Tam nekje pred nami so zakopani v sneg. Mogoče niti dvajset metrov niso oddaljeni od nas. Vse je tiho in svetlo kot podnevi. Nekaj časa stojimo, potem pride povelje nazaj. Brez šuma, neslišno se pomaknemo na grič za nami, na bolj ugoden položaj. Prvi in tretji vod sta že razporejena. Z drugim vodom smo na skrajnem krilu. Nadporočnik mi pokaže smer, kjer si naj z desetino izberem položaj. »Pazi na zvezo s četrto desetino na levi in tretjo na desni,« mi še pravi in izgine v nizko smrečje.

Zagazim v meter visoki sneg. Brr... Komaj se pomikam naprej. Na mali vzpetini, kjer je lep razgled v dolinico, se ustavim. Odkažem vsakemu prostor in grem iskat zvezo. Kmalu jo dobim. Cela četa je v velikem loku zasedla grič. Naredimo si gazi, globoke kot strelske jarke; vsak si stepta sneg pred seboj, napravi jamo in si pomaga, kolikor si pač more. Dobro skriti med nizkimi smrekami in drevesi v globokem snegu čakamo v belih haljah. Mraz pritiska. Čevlji so zmrzli in trdi. Nog skoraj ne čutim več. Naenkrat zapoje strojnica. Kroglice siknejo med drevjem. Vsi se potuhnemo v sneg. Kar lepo tiho smo in ča-

kamo. Bum, bum se zopet oglasi. Potem vse utihne. Ura se po polzevo pomakne proti deseti. V tem mrazu bo noč brez konca. Pred nami je vse tiho. Nekaj leži v zraku. Polašča se nas moreča napetost. Za hribom zamolklo počti. In že leti prva komunistična mina, zlobno sikajoč skozi zrak. Napeto poslušamo, kam bo padla. S treskom se razpoči nekje v dolini. Ni bila namenjena nam. Že leti za njo druga, tretja in potem kar naprej. Žž-bum, žž-bum se razletavajo druga za drugo. Nekje pri Lipljah zaropotajo strojnice, vmes pa vreščijo brzostrelke. Začela se je borba za Liplje. Vpitje se meša med divje streljanje. Do nas prihajajo valovi borb.

Napeto gledam v dolinico pred seboj. Kar opazim temne postave, ki se v koloni bližajo našim položajem. Kot kača se vije temna vrsta med drevjem. Zdi se mi, da nima konca. Hitro opozorim mitraljezca ob svoji strani. »Partizani,« šepnem. In že se obrne grozeče žrelo strojnice v prihajajočo kolono.

Skrbno skriti ležimo v snegu. Orožje je pripravljeno. Neslišno odkočim puško in odprem nabojnico. Roke komaj drže puško. Namerimo. Tolovaji prihajajo bliže in bliže, nič hudega sluteč in misleč, da se nahajamo na sosednjem griču. Mislili so nam priti lepo za hrbeč. Toda iz te moke ne bo kruha. Zadržujemo dih. Še dvajset, še deset, še pet metrov so oddaljeni. Nato odpremo ogenj. Kot da bi se odprlo peklo. Zrak se tresne, kot bi izbruhnil vulkan. Vse se zliva v oglušujoče drdranje in bobnenje. Nekdo zavriska in zavpije: »Hura, tovariši, naprej, se vam hočemo javiti!« Bil je ravno petnajsti januar.

Banditi so popolnoma zmedeni. Niti toliko časa nimajo, da bi oddali en sam strel proti nam. Kot neumni skačejo sem ter tja ter padajo kar v tropih. Naš bobneči ogenj pa seka v njihovo kolono uničujoče vrzeli. Kdor pade v zaklon, je zgubljen. Kajti ko se dvigne, ga že zadene naša krogla. Edino beg je še rešitev. V strahovitem križnem ognju bežijo križem kračem med drevjem. Sneg je visok in se ne da bežati.

»Ustavi ogenj!« se glasi povelje. V gozdu postane tiho kot v grobu. Smrt plava nad črnimi gmotami, ki leže v snegu razmetane vsepovsod. Niti strel ne pade z nasprotni strani. Dobro vemo, da tod banditi ne bodo več tvegali svoje glave.

Zjutraj pregledamo teren. Padlo je mnogo komunistov. V čudnih položajih leže po snegu. Tam nekdo leži vznak. Široko odprte steklene oči brez izraza strme v zrak. Drugega je doletela smrt na begu. Zapleten visi med mladimi smrekami nad zemljo. Pod njim na belem snegu mlaka rdeče strjene krvi. Sneg je ves razkopan in oškropljen s krvjo. Tu je moralo biti strašno. Vsepovsod pobiramo orožje. Tu strojnica, tam brzostrelka. S puškami kar treskamo ob debela dreves. Kdo bo pa nosil ta italijanska krepela, katerim pravimo »fičafaje«.

Zimsko sonce posije in sneg se zablešči v vsej belini, da človeka pečejo oči, če se ozre po bleščeči belini. Na gori pustimo majhno zasedo in se gremo gret na peči v vas Gradenc. Saj smo jih po preštani noči pošteno potrebnji. Gradenska gora je le trdno v rokah stiškega bataljona.

15. Januar 1945

zadnji rok za predajo
domobrancev, ali:
DOMOBRANSKI HUMOR

Beograđanka pripoveduje. Dunaj. Srbska deklica Natalija Vukadinovič, ki so jo pri begu iz Srbije rešile nemške čete na Madžarskem, poroča, da so Sovjeti takoj po zasedbi Beograda izropali vse hiše. Boljševiki so nato uprizorili lov na mlada dekleta v starosti od 14 do 18 let, katera so odvlekli neznano kam. Na vseh večjih cestnih križiščih so postavili nabiralnike ter pozvali prebivalstvo, naj jih uporablja za denunciranje boljševiških sovražnikov in Titovih nasprotnikov. Na temelju teh anonimnih ovadb je prišlo do množičnih aretacij in streljanj. Življenjski pogoji so bili v srbskem glavnem mestu neznošni. Vode in luči je manjkalo popolnoma. Deklica poroča, da so dobili hrano samo oni Beograđani, ki so se lahko izkazali s potrditvijo, da so delali za komunistično stvar. Takoj po nemški izpraznitvi mesta se je pričel pobeg ogromnih množic v gozdove.

Kje so konsekvence? Madrid. Z ozirom na poročilo sira Walterja Citrina na mednarodnem kongresu delavskih združenj v Londonu piše list »Pueblo«: »Sedaj je bilo že dovolj povedanega o desetisoč žrtvah ELAS-a in sedaj je čas, da izvajajo iz tega konsekvence. Mir v Evropi ni mogoč tako dolgo, dokler obstaja nevarnost, da se lahko v vsakem kotu evropske celine nenadoma pojavi kakšen ELAS. To ni kakšna stranka, marveč instiktivni zbor podljudi, za katere veljajo vedno le kriminalni zakoni. Ti pojavi, ki lahko veljajo samo iz zoološkega stališča kot ljudje, so na najboljši poti, da si podvržejo vsak zdrav človeški razum.«

Včasih se pojavi tudi v Sovjetom poslušnem angleškem časopisju glas, ki imenuje poljsko usodo s pravim imenom. Tako piše list »Church Times« pod naslovom »Zasužnjeje naroda«:

Poljaki so imeli v tej vojni že drugič svoje grozne izkušnje s Sovjeti. Od septembra 1939 do januarja 1941 je bilo odvečenih v Sibirijo eden in pol milijona Poljakov. Danes so zopet na dnevnem redu v vsej Poljski ustrelitve, aretacije in množične deportacije. Bodisi vzhodno, bodisi zapadno od Curzonove črte — zaslužnjeje poljskega naroda se nadaljuje z izredno brzino. V povsem boljševiški vzhodni Poljski ni nobene privatne lastnine več in učni sistem so organizirali po boljševiškem zgledu. Tisoče Poljakov pa so kot politično nezanesljive ali kot prisilne delavce odpeljali proti vzhodu. Več kot 40.000 žensk so poslali samo iz okrožja Tarnopola na prisilno delo v črnomoške luke.

Ni manj ni trda usoda poljskih Ukrajincev, ki so jih postrelili že več tisoč. Zapadno od Curzonove črte prav tako vlada teror. Praktično zasledujejo vse prebivalstvo. Domoljubno obnašanje že zadostuje, da lahko koga kot fašista zapro, deportirajo ali ustrelje. V bližini Varšave so uredili več novih koncentracijskih taborišč, v katerih morajo aretirani Poljaki živeti v temi in dan v šest čevljev globokih jarkih povsem v temi ter do kolien v vodi. K vsej tej bedi pa še pride lakota.

Sporazum v Grčiji. Reuter javlja iz Aten, da je z učinkom od 14. februarja dalje prenehalo v Grčiji vojno stanje. Vlada je podelila amnestijo za vse politične prestopke, razen za ona zločinca, ki so kazniva po splošnem kazenskem zakoniku. ELAS-ovci morajo do 15. marca oddati svoje orožje.

Sovjetsko-turška nasprotstva. Kakor javlja carigranski dopisnik lista »Times« se je po večmesečnem odmoru zopet ojačilo v časopisju in radiju nasprotstvo med Sovjetsko zvezo in Turčijo. Sovjetsko časopisje in moskovski radio sta nezadovoljna s članki turškega časopisja o položaju na Balkanu, o položaju v Franciji ter o sovjetski ofenzivi. Predvsem so napadili izdajatelja lista »Ulus« Ataya zaradi njegove pripombe, da bodo Nemci zaradi majhnega števila ujetnikov na vzhodnem bojišču gotovo v položaju, da bodo na neki notranji črti dosegli preokret usode. Sovjetski veleposlanik v Ankaru se je podal na dvomesečni dopust v domovino.

Idrinja se je pridružila tudi ostalim slovenskim mestom in končno dala mestu tudi zunanje slovensko lice. Vsi javni lokali so razobesili lične slovenske napisne table in tudi tuja imena ulic počasi zginjajo. — Za šolo vlada v Idriji veliko zanimanje. Doslej se je vpisalo v večerno šolo 180 Idričanov. Sedaj sta že dva tečaja, v katerih poučuje g. profesor Baraga iz Ljubljane.

V Zadlogu so Nemci zajeli 20 komunistov. Iz Sajovič so pripeljali v postojnsko bolnišnico sedem ranjenih tolovajev.

V Kranju je začel izhajati nov slovenski časopis »Gorenjec«. Tako so Gorenjci dobili v zadnjem času kar dve slovenski glasili. »Zlatorog« je posvečen zlasti domobranstvu, »Gorenjec« pa vsem Gorenjcem. Dobi se tudi v ljubljanskih trafikah. — Uredništvom obeh listov želimo mnogo uspeha pri delu za našo Gorenjsko!

»Mi gremo naprej«, glasilo Slovenske narodne straže na Primorskem, ki ga izdaja kulturni odtsek v Idriji, je proslavil lep jubilej — stoto številko. Cestitamo!

Prejšnjo nedeljo so v Idriji priredili kulturni popoldan. Slavnostni govor je imel gospod dr. Pušenjak Bogdan. Idrijski dramski krožek je uprizoril Vombergarjevo veselo igr »Voda«. Med odmori je »Lira« odigrala več skladb.

135 volov za trikratno bombardiranje Žužemberka. »Borba OF je borba za slovenski narod, zato je prav njegova dolžnost, da jo podpira in njeno vojsko zalaga z vsem potrebnim.« Tako so se komunisti že večkrat jasno izrazili v svojih časopisih, isto so potrdili in še potrjujejo v dejanju, z ropanji ali z uradnim izrazom s »prehranjevalnimi akcijami«. Ker pa hočejo biti prava vojska, nekdanj so bili celo kraljeva vojska, se poslužujejo vseh najmodernejših načinov bojevanja. Tako so pred nedavnim delali spiske mornarjev, pilotov in tankovcev, ki se nahajajo v njihovi vojski.

Domobranci so prišli v Žužemberk in to komunistom nikakor ni bilo po volji, zato so sklenili, da ga bodo bombardirali. »Bombardirati že, toda treba je imeti letala in bombe, česar pa naša vojska le še ne premore.« Tako so si belili glave slovenski komunistični voditelji. Pa se jim je posvetilo v glavi, da je tam na zahodu sosed, ki je tudi 8. septembra 1943. leta videl njih bedo in potrebo. Res so bili laški tovariši takoj pripravljivi priskočiti na pomoč, kot so bili vedno, kadar je šlo za uničenje slovenskega naroda. Znova so si slovenski in italijanski »osvoboditelji« krepko udarili v roke in napravili kupčijo, silno oni 8. septembra 1943, katero pa je spet tako drago dvakrat plačalo ubogo slovensko ljudstvo. Trikratno bombardiranje Žužemberka so slovenski komunisti plačali Lahom s 135 volj, bombardiranje Občin pa s 300 glavami živine. Tako je bil spet ubogi slovenski kmet tisti, ki je moral za »osvobodilni boj« darovati svojo živino, saj je drugod komunisti niso mogli dobiti. Za nagrado so mu upelili hišo in premoženje, da ne omenjamo človeških žrtev.

Komunisti tepeni pri Žužemberku. Ker komunistom ni uspelo, da bi uničili ali vsaj pregnali domobrance iz Žužemberka z letalstvom, so se poslužili zopet svoje pešadije. Tako so ponoči od 5. na 6. februar zbrali vse razpoložljive brigade in napadli Žužemberk v upanju, da ga bodo likvidirali. Najprej so začeli s težkim orožjem, a skoraj vse mine so bile »mrzle« in niso eksplodirale. Ko se je višjim glavam zdelo tega dovolj, so ukazali jurši. Res je poskušalo nekaj najbolj navdušenih komunistov priti v bližino, a vsi so takoj spoznali, da so domobranci zelo dobri strelci in da marsikatera njihova krogla smrtno zadene. Pri tem brezmiselnem juršju je bilo nad 50 komunistov mrtvih in veliko število ranjenih. Da so ranjene mogli odpeljati, so pobrali kmetom po vsej okolici konje in vozove. Po pripovedovanju ljudi so komunisti peljali proti Hinjam čez 40 voz ranjenecov. — Da so komunisti mogli še lepše juršiti, jih je podžigalo naše topništvo, ki je iz Dobriča naglo in točno pošiljalo med komunistične vrste granato za granato. — Končno se je našim fantom zdelo dovolj tega igračenja pa so poskusili malo obratno. Udrli so jo za njimi, toda komunisti jih niso čakali. Ucvrli so jo, kamor je le kateri mogel. Tako je eden od teh pripisal na Ajdovec in v neki hiši dejal: »Prokleti ta beli! To bi še šlo, če bi nehali iti za nami, ko začnemo bežati, a kaj, ko nas ti hudiči neprestano zasledujejo. Tako sem moral bežati od Žužemberka pa do tukaj!«

Na Gorenjskem je položaj za komuniste vedno hujši. Tov. Hilda, komunistična aktivista z Gorenjskega, piše tovarišem takole: »Položaj na Gorenjskem se zadnje čase zelo postruje. Prehodi so vsak dan težji. Tudi rešne veze so zelo slabe. Ustanavljajo se vedno nove belogardistične postojanke. Do sedaj je na Gorenjskem vladala neka svoboda. Tudi na Jesenicah se je položaj poslabšal. Začele so se tudi manjše aretacije in bela garda je začela rovariti. Povsod pošilja svoje agente, da bi se povsod ustalila. Za organizacijo je zelo težavno. V okraju Senčur in Stražišču so se morali za sedaj aktivisti umakniti; niso se mogli več držati na terenu.«

»Ljudstvo nam je nenaklonjeno«. Komunistom so vedno na jeziku besede »Ljudstvo si samo voli voditelje, nas je ljudstvo izbralo, mi smo ljudska oblast«. Kako pa je ljudstvo v resnici razpoloženo do svojih »voditeljev«, nam lahko pove pomočnik O. C. Cankarjeve brigade

Ovniček Franc v poročilu št. 2 štabu XV. divizije: »Delo nam je otežkočeno, ker je ljudstvo 80% nam nenaklonjeno, a ostali se pa boje, da bi jih mi kompromitirali ali na kak drug način izdali. Delo je tudi radi tega otežkočeno, ker razne naše patrole pobirajo živila in druge predmete, kar pa zelo vpliva na civilno prebivalstvo.«

Vsako sredstvo je dobro. V istem aktu piše Ovniček tudi tole: »Od šefa O. C. IV. brigade sem dobil samo 240 lir. Sicer nisem uporabljal še podkupavanja in denarnih sredstev, toda to je premalo za ta sektor. Za druge pomočnike, ki so vedno zunaj, bi moralo biti nekoliko več.« — Ker komunisti ne morejo zvedeti važnih novic, zato se morajo posluževati tudi denarja in podkupavanja, kar nikakor ni dokaz, da je ljudstvo z njimi, kot to stalno trbijo v listih in letakih.

Da le sneg skopni. Razmere v komunističnih tolpah so obupne. Gošarski pribežniki in ujetniki zadnjih dni pripovedujejo, da je večina prisilnih mobilizirancev že jasno spoznala, da jim je edina rešitev beg iz gozda, ter napravila trden sklep, zapustiti tolpe, čim se pojavi prva ugodna prilika. Pri izvedbi njihovih načrtov jih ovira le visoki sneg, toda čim bolj bo ta kopnel, tem bolj bodo kopnele komunistične vrste.

Pred mobilizacijo — k domobrancem. Pretekli mesec, kot je znano, je bila izvedena splošna mobilizacija v NOV in POS, od katere niso bili izvzeti niti terenci, ki se vojskaje sukneje strašno boje. Zato so se na vse načine skušali zmazati ter pri tem uporabili vso svojo bistroumnost in spretnost. Tudi v Smihehu pri Žužemberku bi moral ves terenski odbor dobiti naslednji dan poziv za brigado. Pa je njihov »dalekovidni« vodja že nekje to zvohal in kaj je napravil? Vsem prizadetim, seveda tudi sebi, je napisal dovolilnice, da smejo nekam daleč po drva. Naslednji dan pa, namesto da bi šli na nabor za NOV in POS, so rajši zapregli, vzeli s seboj najpotrebnejše ter jo mahnil na dolgo, dolgo pot. Z dovolilnicami so srečno vozili mimo vseh straž in končno srečno dospeli v Stično — k domobrancem.

Niso navdušeni za KP. Komunistični politikomisarji se zelo razburjajo, ker Stajerci in Primorci niso prav nič navdušeni za Komunistično Partijo ter da nimajo borbenega duha.

Da komunistom ni dolgčas. Komunistični šfabi se radi zabavajo v svojem ožjem krogu. Včasih imajo pri sebi tudi norčeka, da jim brehka na citre. Pred kratkim je tak norček izgubil glavo, ko so se mu citre zapletle med

noge. Dohitela ga je domobrančeva krogla. V borbi je že prej hotel instrument odvreči, pa mu je komandant dejal: »Boš brž pobral citre! Ali misliš, da bomo v štabu od same puščobe počkali!«

To so pravi roparji! Ljubljansko časopisje je pred kratkim obširno poročalo o divljanju komunistov nad vami v Suhi krajini, zlasti nad Hinjami, iz katere so večino ljudi izselili, vas pa oropali in požgali. Razumljivo, da je med civilnim prebivalstvom nastalo silno ogorčenje, da so celo tisti, ki morda še simpatizirajo z OF, enoglasno obsodili ta strašen zločin nad nedolžnim prebivalstvom in se s strahom sprašujejo: »Kaj, če bodo tudi z nami enako napravili?« Komunistični obveščevalec mesta Žužemberka nam o tem razburjenju tako poroča: »Civilni v Suhi krajini se zelo zgražajo nad našim početjem v Hinjah ter pravijo, da smo postali celj roparji, ker požigamo in preganjamo civile.« In še dalje: »Prebivalci Zvirč se sedaj zelo bojijo, da ne bi sedaj še njih izselili.«

Komunisti so torej spoznali, da so le preveč odkrito pokazali svojo pravo barvo, da se bodo s takim početjem pri civilnem prebivalstvu onemogočili še prej, preden bodo dosegli svoje cilje. Zato so izdali letak, v katerem skušajo svoje početje opravičiti ter zanj najti vzrok in povod, ki bi jih pred narodom opravičil. Kot navadno, se jim je tudi v tem primeru zdelo, da bo najbolj zakrilo in opravičilo njihov zločin, če bodo prebivalce — svoje žrtve — oklevetali z izdajalci.

Toda znano nam je, da so bile vse žrtve komunistov v obeh komunistov izdajalci, vemo pa tudi, da so bili prav ti »izdajalci« najbolj pošteni in zavedni ljudje. Isto moremo trditi tudi za prebivalce Hini, ki so prav iz tega vzroka bile izseljene, oropane in požgane. Naše ljudstvo zato enoglasno obsoja početje komunističnih tolp, ki jih upravičeno imenuje prave roparje in požigalce, nad katero mora priti čimprej pravična kazen.

»Drugače bi še obupal...« Naša posebno velika skrb velja prav v zadnjem času, da rešimo tiste, ki niso komunisti, pa se vendar morajo boriti za komunistične cilje — prisiljeni in zaslepljeni. Naš cilj je, da tem prisilnim mobilizirancem na kakršen koli način dopovemo, da je komunistična propaganda in vsa njena borba ena sama laž, naj zato zapuste njene vrste ter se javijo našim posadkam, kjer jim bo zajamčeno življenje in obstoj. V ta cilj so usmerjeni letaki, ki jih raztresamo po terenu.

Pri tem pa nam z uspehom pomaga civilno prebivalstvo, ki je kmalu uvidelo razliko med domobransko vojsko in partizanskimi tolpami. Naši ljudje dopovedujejo tem nesrečnikom, kjer le morejo, naj vendar že zapuste te ušive tolpe. Kako ljudstvo razume našo borbo, nam lepo kaže sledeče »zasliševanje«, ki smo ga dobili pri težko ranjenem komunističnem obveščevalcu mesta Žužemberka, tov. Zavodniku:

»Tov. Potočnik Milan iz čete partizanske straže, komande mesta Žužemberka, izjavlja, kar je slišal od tov... iz vasi Reber, ko je izvrševal mobilizacijo konj. Patrola je bila sestavljena iz treh mož. Dva tov. sta mobilizirala, dočim je zgoraj omenjeni bil postavljen na stražo. Omenjeni tov. izjavlja: »Ko sem stal na straži, je prišla k meni omenjena tov. ter me vprašala, koliko sem star. Ko sem ji povedal, koliko let imam, je rekla, da je škoda tako mladega fanta, ki bo izgubil glavo pri partizanih ter da bi bilo bolje, da gre k belim, kjer je gotovo ne bi. Rekla mi je, da se v borbi ne smem predati, pač pa naj se grem javit kar v postojanko. Tam te bodo dobro oblekli, imel boš kruha zadosti in mazel si boš na kruh, katerega pri partizanih stradaš. Ako boš pri partizanih, boš glavo sigurno izgubil, ako pa greš k belim, pa je ne boš. Ako imaš kakega tovariša, s katerim sta bolj prijatelja, bi se pa skupno javila v postojanko. Potem sem se sam od sebe odstranil, ker drugače bi še obupal.«

Iz tržiškega kota. V noči od 29. na 30. januar so tržiški domobranci izvršili hajko na Debenc, Stan in Mirno. Uspeh je bil sijajen. Na Debenco so zasačili komunističnega funkcionarja Jermana Jožeta iz Trstenika pri Mirni z njegovo ljubico. Ker je bila noč jasna, sta domobranci zagledala že v daljavi. Za njima so naši užgali s strojnimi in prejela sta zaslužen kaznen. Plen pri njiju je bil precejšen. Ko so prišli do vasi Bezgovca pred Stanom, so dobili zopet dva stara terenca. Prvi je bil po imenu Kostonjevec Vinko, po domače Brodarček, roj. 5. 12. 1909 v Prelesju, obč. St. Rupert. Bil je pomočnik vodje odbora NZ za okrožje Novo mesto. Drugi tovariš, ki ga je roka pravice istočasno zadela, je bil neki Blaže iz Bistrice pri St. Rupertu. Bil je Kostonjevecov pomočnik. Patrola je odhitela še na Mirno, kajti dvakratni uspeh se gotovo rad še enkrat ponovi. In res je bilo tako. V hiši neke Bete,

ki je zelo »znana in pridna«, so dobili skritega Markoviča Franca iz Sela-Malkovec, pri partizanih že od 1941. leta. Tako bo mirenška dolina v kratkem očiščena vseh terencev, zaslišnikov in obveščevalcev, saj je padlo v treh dneh pet glavnih terencev; v Novo mesto pa je bilo poslanih že tudi za cel regiment »tovariških« simpatizerjev in sodelavk. Vsi pošteni ljudje so tega čiščenja izredno veseli, tisti pa, ki so prizadeti, se domobranci pesti boje, ker vedo, da je v boju neizprosn.

V torek 13. februarja so savojška tolovaška letala že petič bombardirala Žužemberk. Odvrgla so okrog 50 bomb. Žužemberk je skoraj popolnoma uničen. Tako zavezniki osvobajajo slovenske vasi.

»Veseli teater« pri partizanih. Preden so komunisti napadli Vinkov vrh, so hoteli pokazati, koliko jih je. Trikrat so šli okrog Velikega Lipovca, da bi ljudje mislili, kako številna je njihova vojska. Pa so si ljudje le preveč zapomnili neko partizanko, ki jim je padla v oči zaradi svoje obilnosti in so jo trikrat videli, ko je z drugimi v gosjem redu korakala okrog vasi. Mislili so komunisti, da jih bo več, pa je bilo prav obratno. Pri zadnjem obhodu sta namreč izrabila ugodno priliko dva prisilna mobiliziranca in se javila domobrancem.

Tudi to ne bo pomagalo. Doslej so komunisti strašili svojo rajo s tem, da so jim dopovedovali, na kako strašne načine mučijo domobranci ulete in pribegle partizane. Ker pa vsi načini mučenja, kakršnih so si izmislili njihovi voditelji, niso nič zalegli, so si v zadnjem času izmislili, da domobranci vsakemu partizanu odpro žile in pijejo njihovo kri. Pa tudi to ne bo nič pomagalo, ker mobiliziranci trumoma spoznavajo resnico ter prihajajo k nam.

Spet dve komandi manj. 8. t. m. so komunisti spet poštono občutili, kaj pomenijo naši fantje. V vasi Jama pri Dvoru sta se prav tedaj mudili komandi mesta Trebnja in Žužemberka. Seveda je bila vas sama močno utrjena z bunkerji. Toda kot niso naših borcev zadržali zidani bunkerji na Podgradu, enako so bili tudi tukaj skoraj brez pomena. Komandi sta bili nemalo presenečeni, ko so bunkerji zleteli v zrak, nato pa so naši borci juršali v vas. Komunisti so v velikem neredu bežali vse vprek, osem tovarišev pa, ki se je naveličalo bednega partizanskega življenja in neprestanega beganja iz kraja v kraj, je rajši počakalo in bili so zajeti. Ranjen je bil komandant mesta Trebnja, za druge žrtve pa se ne ve. Zaplenjeni sta bili dve strojnici in nekaj pušk. — Naj bo to komunistom nov dokaz, da domobranskih borcev ne bodo zadržali nobeni njihovi bunkerji pri njihovih pohodih.

»Neobčutljivi so za druge novice«. V »Glasu Dolenjske« z dne 8. nov. 1944 piše na zadnji strani neki tov. Janez, kako je obiskal partizansko tiskarno. Tja je prispel ravno tedaj, ko je prišla vest, da je Belgrad »osvobojen«. Pa pravi: »Sedeža skoči nestrpna Vera in hiti javit veselo novico v sosednjo pisarno. Naglo, kot je odšla, se je vrnila s kislim obrazom. — Si povedala? Kaj so rekli? — Nič drugega kot dolg jaaa. Nekje so izvedeli, da so v bližini belčki, zato so neobčutljivi za vse druge novice.« — Kadar so domobranci v bližini, tedaj gredo vse druge svetovne novice v pozabo.

Tolovaški pribežnik piše. »Tukaj sedaj sem si malo opomogel, kakor sem bil sestradan pri partizanih. Vse, kar so govorili o njih, nisem verjel, da so taki, ko pa sem jih sam poskusil, sem videl, da drugega ne znajo kot tepsti in streljati. Kdor ni zanje, ga zapro, mu ne dajo nič jesti, tepen sem bil pa tako, da sem imel čez cel hrbet eno samo hrasto. Franc, tako ti povem, da rajši umrjem, kot bi še enkrat moral k tem tolovajem.«

V zadnjih dneh so Vlasove skupine začele večje akcije proti komunističnim garibaldinskim tolpam na področju Blegiša in Zirovskega vrha. Komunisti so imeli že mnogo mrtvih.

Slovenska Benečija ne mara OF. Slovenski Benečani kljub 80 letnem trpljenju stojijo trdno. V cunjarjih (tako imenujejo tam tolovaje) so kaj hitro spoznali komuniste. Zato je danes pri njih kar lepo življenje. Tam ne potrebujejo letakov in pozivov: »zapustite gozdove in vrnite se domov«, ker so vsi fantje in moške doma. Tam ne poznajo terencev, in ker teh ni, ni pri njih nobenega nasilja in preganjanja ne gospodarskega izžemanja. Ljudje so razumni in previdni, zato so vedno odklanjali razne dobrote in »funkcije«, ki so jim jih ponujali cunjarji.

Ko so komunisti po več ko dveletnem osvobajanju Goriške in drugih pokrajin spoznali, da jim Benečani nikakor ne marajo na limanice, so pred nedavnim poslali v vas Oblico karavilo osmih cunjarjev, ki naj bi Benečane pridobili za OF. Toda moške in fantje iz tiste vasi so se zbrali skupaj in cunjarje pregnali ter tako ponovno preprečili komunistom njihovo namero. Naslednjega dne pa je s Srednjega pridvela večja skupina tolovajev, ki je iz Oblice odpeljala dvanajst mož in fantov. Od teh so tolovaji štiri že ubili, usoda ostalih pa je neznana. Benečani naj nam bodo v zvezi, kako odločno je treba odklanjati komunistem.

Dornberg. V bližini Dornberga je padel Stojan Plahuta, tov. Stjenka, zloglasni komandant goriškega VOS-a. Osebo je izvršil več eksekucij nad nedolžnimi ljudmi v Renčah. Je sin znane goriške komunistične družine, tudi njegova sestra je v hribih.

Kanalski Lom. Zbogar Vladimir, bivši terencev in celo komisar, je bil zadnji mobiliziran, a je sedaj pobegnil na dom, kjer se skriva.

Pritožuje se po vasi, da ni pri banditih nobene enakopravnosti, in namignil je tudi, da se čudi, kam gre neki blago, ki ga ljudje tako s težavo žrtvujejo za rdečo Titovo vojsko. Kajti toliko hrane, kolikor je dato ljudje tolovajem, bi moralo pač zadostovati, da ne bi bilo tolovajem treba tako stradati.

Zbogar je izrazil tudi mnenje, da bi takoj šel k domobrancem, a se boji, ker ima preveč umazano preteklost.

Cerkno. V okolici Cerkna je v neki tolovaški bolnišnici več kot štirideset tovarišev, ki pričakujejo novorojenčke. Tovariši zaradi tega pridno nabirajo po okoliških vaseh plenice in prosijo kokoši, da bodo porodnicam kuhali juho.

Ljudje tam v okolici se šalijo, da bo NOV in POJ takrat gotovo zmagala, kadar bodo ti mladi tolovajčki prišli za orožje in se vrgli nad »okupatorja«.

Kamnje. Na poti na komando mesta je padel pri Rihembergu znani rdeči župan Stanko Vodopivec, Stefanov po domače. Pokopali so ga na licu mesta, nato pa po »želji naroda« odkopali in mu priredili slovesen pogreb. Vas je z njim izgubila najbolj vnetega komunističnega priganjača. Ker ni drugih možkih, je njegovo častno funkcijo prevzela Kapelcova Mici, žena Albina Vodopivca, ki je tudi star komunist. Bil je že v Franciji in Jugoslaviji, sedaj pa je v Internaciji.

Italijanski tolovaji zelo kruto postopajo s prebivalci Vipavske doline. Gospodnje so jim prisiljene dati, kar zahtevajo, ker se pač boje represalij. Tolovaji namreč pravijo, da bodo nalašč tamkaj napadali Nemce, samo da se bodo ti potem maščevali nad ljudstvom.

Sentviškogorska planota. Po vseh teh vaseh so ljudje že prestri rdečih roparjev. Zadnjič se je priklatlja neka laška brigada, katere pa ljudje pod nobenim pogojem niso hoteli nasiti. Zato so morali iti ti lačenbergarji kar po njih, kjer so iskali zeljnate šture.

S Tolminskega. Povsod, kamor se ozreš, vidiš obupane in prestrašene obraze! V gošči je zelo mraz, marsikatero noč celo 15 do 17 stopinj pod ničlo, obleke je malo, ali kar je je, je vsa strgana in zguljena, obutve tako rekoč ni, hrane tudi presneto malo. Vse kar je boljšega, požro komisarke in komandirke s svojimi ljubčki. Zato prisiljeni mobiliziranci utekajo domov. V zadnjem času se je izredno veliko število takih obupancev javilo najbližjim oblastem. Razumljivo je, da prinašajo ti s seboj gorostasna poročila iz gmov in se zaklinjajo, da se pustijo rajši na mestu ustreliti, kakor pa da bi morali zopet tavati po osvobojenem ozemlju.

Teater pri tolovajih. Tolovaji imajo sicer dramski odsek, a znajo imenito pripraviti zabavo tudi brez njegove pomoči. Tako so med Vavto in Jurko vasjo uprizorili juriš na domobrance. Ko so domobranci že odšli v Novo mesto, se je najprej priplazil tovarišev pogledat, če je že varno. Ko je videl, da ni »belih« več, je dal znamenje ostalim in takrat: »Juriš! Hura! Levo krilo obkoljaj! Živel Tito! Hura!« Vmes pokanje pušk, regljanje strojníc in eksplozije ročnih bomb. Ljudje v bližnjih vaseh so s strahom poslušali to »borbo«, čes, sedaj gre pa zares. A nenadoma konec streljanja in vpitja in »junaška« vojska v beg. — Kaj se je zgodilo? Enemu se je zadelo, da je zagledal domobransko uniformo in to je bilo dovolj.

Angleški letaki. Večkrat so po vaseh in poljih raztreseni letaki, v katerih zavezniki pozivajo domobrance, naj pristopijo k partizanom. Komunisti trdijo, da jih mečejo angleška letala. Kakšna je resnica, nam pove sledeči primer: Pri Toplicah so morali komunisti raztrositi »zavezniške« letake. Ker je ravno pihal močan veter, je eden od njih splezal na smreko in veter je letake raznesel tudi po polju. Zjutraj so potem komunisti dokazovali ljudem, da so jih raztresali ponoči Angleži z letali. Ljudje le tega niso mogli razumeti, kako da je žito tako pomandrano...

Stajerski komunisti za slovenstvo proti Nemcem. Komunisti nastopajo povsod z gesli, ki so v posameznih krajih najbolj primerna in ljudi najbolj všečejo. Na Stajerskem n. pr. trobijo, da se borijo za slovenstvo proti Nemcem. Pa se je zgodilo tole: Domobranci so potovali skozi Maribor. Ljudje na postaji so jih prosili slovenskih časopisov in fantje so jih razdali, kar so jih slučajno imeli s seboj. Neki kmečki fant jih je nesel domov na deželo in zvečer je iz »Slovenskega doma« na glas čital domačim. Pod okno se je priplazil tolovaj in poslušal, nato pa stopil v hišo, jim vse časopise pobral in še zagrozil, da bodo vse postrelili, če bodo imeli pri hiši »belogardistične« časopise.

Na kongres v Belo Krajino so hotele, pa... V Črnomlju se je vršil te dni kongres SPZZ, na katerem so zborovale žene, ki so prevzele posle za terence, katere je mobilizacija prisilila, da so morali prijeti za puško. Seveda so se

tudi iz Vavte vasi »svobodoljubne« žene odpravljale tja. Prav ko so sedle na sani, da bi se popeljale proti Crnomlju, pa glej ga šmenta: domobranci so se nenadoma pojavili v vasi. Tako se je moral kongres vršiti brez zastopstva iz Vavte vasi in okolice.

Tudi mrtvi — za propagando. Pred nedavnim so komunisti imeli onstran Kolpe borbe s hrvaškimi domobranci. Ves popoldan so ležala trupla mrtvih komunistov na bojišču; ljudje sami so jih videli. Ponoči so komunisti mrtve tovariše prepeljali preko Kolpe, jih tam grdo izmalčili, zadali velike rane, porezali nosove in ušesa, jim iztaknili oči in polomili kosti. Nato so jih peljali dalje v Metliko. Naslednjega jutra so zbrali ljudi iz mesta in okolice ter jih gnali gledat trupla »mrtvih tovarišev, ki da so jih švabobranci žive ujeli, jih strašno mučili in končno pobili«.

Podoben primer se je že zgodil ob priliki domobranskega vdora v Belo Krajino pri Riglu. »Vsa sredstva so dovoljena za dosego komunističnih ciljev,« tega pravila se komunisti dosledno drže.

Prisilni mobiliziranci so vsak dan bolj nezadovoljni in ne verjamejo več komunističnim voditeljem, da domobranci prijavljene tolovaje mučimo in pobijemo. Zato so morali svoje besede podpreti z »dokazom,« ki so si ga ustvarili na ostuden in strašen način. Hoteli so prikazati domobrance kot najstrašnejše zveri, da bi njihovim mobilizirancem v strahu pred njimi takoj izginila vsaka misel na beg. Civilistom so hoteli vzbuditi srd in jezo do domobrancev ter s tem pridobiti med ljudstvom zaupanje in simpatije do komunističnih tolp.

Ljudje, ki so vse to videli, videli komunistična onečaščenja lastnih tovarišev, so še bolj zasovražili komuniste. Prisilne mobilizirance sedaj niti taka propaganda ne zadržuje več. Zato se javljajo vedno bolj pogosto domobranskim posadkam.

Zastoj vse kampanje! Odkar so bili ustanovljeni domobranski udarni bataljoni, komunisti v svojem časopisu in tajnih aktih, na vseh sejah in sestankih SKOJ-a in KP tožijo o številnih »presenečenjih« njihove vojske ter na vso moč propagirajo kampanjo (akcijo) za budnost in čuječnost med svojimi borci. Saj je razumljivo, kajti naši udarni bataljoni, ki so sestavljeni iz najboljših domobranskih borcev, se odlikujejo po čudoviti okretosti in naglih premikih. Pojavijo se zdaj tukaj, zdaj tam ter komuniste presenetijo prav tedaj, ko domobranci najmanj pričakujejo. Pomislimo samo, kolikokrat jih je Meničaninov bataljon presenetil v Žužemberku, da ne omenjamo sijajnih zmag Rupnikovega, velikolaškega in drugih udarnih bataljonov.

Pa kakor moremo razbrati iz komunističnih tajnih aktov, vse kampanje za budnost bore malo zaležejo. Tako piše sekretar SKOJ-a XVIII. divizije NOVJ Vlado Jurančič v polmesečnem poročilu:

»Sedaj se zadržujem pri VIII. in IX. brigadi, hodim stalno po njihnih položajih in kontroliram, če se kampanja za budnost res izvaja. Tako sem pred kratkim dobil četo v zasedi, ki je cela spala; takoj sem borce spravil na noge in jim na lep način razložil, kaj bi se lahko zgodilo z njimi.«

Kot komunistov ni rešila vsa obsežna kampanja za prepričevanje domobrancev in njihovih svojcev, kot sta jim prinesla 15. september in januar popoln poraz, kot jim ne pomagajo vse laži, s katerimi ne nehajo slepiti poštenih in nepoučenih ljudi, tako tudi kampanja za budnost in čuječnost ne bo preprečila zmagovitih pohodov naših udarnih bataljonov. Z negotovostjo in obupom zrejo politkomisarji in sekretarji v bodočnost, ko vedno bolj spoznavajo, da tudi vse kampanje in tekmovanja ne bodo niti za trenutek zavleklo njihovega popolnega zloma.

Zrtve bombardiranja - komunistični terenci. Koliko so komunisti žrtvovali, da so svojci uslišali njih prošnjo in bombardirali Žužem-

UGANKE

Razvaline
(C & P)

Polž
(C & P)

	1	A	A	A	A	A
B	B	E	E	E	E	I
5	I	I	I	K	L	M
M	8	N	10	9	N	N
O	O	O	R	R	6	R
4	R	7	S	S	Š	T
T	T	T	V	V	3	Z

1-2 gorovja; 2-3 oglas v časopisu; 3-4 vrsta mravelj, ki delajo veliko škodo; 4-5 grško zdravilno zelišče; 5-6 blodno obnašanje; 6-7 mizarско orodje; 7-8 papirnato pokrivalo; 8-9 južni sad; 9-10 potomci Noetovega sina

1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10 = ?

Številčnica
(C & P)

7, 19, 9, 19, 16, 8, 10, 15 — 7, 15, 5 — 9, 8 — 2, 19, 11, 19-10, 6-1, 6, 14, 8-19, 3, 4, 15, 10, 8-18, 2, 8 — 9, 6, 10, 8 — 4, 6, 3, 10, 19 — 4, 6, 3, 10, 19 — 9, 6 — 19, 11, 12, 6, 10, 8 — 19, 4, 19, 10 — 14, 13, 18, 15, 10, 17, 8, 17.

Ključ: 1, 2, 3, 4, 5, 6 — poganjki
7, 8, 9, 10, 8, 11 — del hiše
12, 13, 14, 15 — mlaka
16, 8, 17 — ljubljanski okraj
18, 19, 4 — steza

berk. Precej časa bi se komunistični funkcionarji prav dobro imeli, če bi v ta namen žrtvovali živino rajši sami pospravili. Pa kakor jih posebno zadnje čase na vseh koncih in področjih spremlja čudovita smola, da se orožje, katerega so namerili v domobrance, obrne proti njim, tako se je zgodilo tudi v tem slučaju. Namesto domobrancev, od katerih je padel le eden, pa še ta zato, ker ni bil na svojem mestu, so bile žrtve bombardiranja največ komunistični terenci, zaščitniki in somišljeniki. Ze od prvih bomb sta bili ubiti učiteljica Može Olga in njena mati. Prva je bila še pred vojno včlanjena v KPS in je na Ajdovcu vodila komunistično stranko. Po ustanovitvi OF je bila enih prvih in najbolj gorečih sodelavk. Končno je za svoje delo prejela plačilo od tovarišev Lahov. Enako nagrado so savejske bombe naklonile Košičku Vinku.

Konjček in kraljeva pot
(C & P)

O	S	A	T	K	D	K	E	J	Z	L
A	A	D	K	S	A	D	R	B	I	L
J	Č	N	R	A	Č	P	S	L	R	E
V	L	J	K	R	A	J	S	S	O	A
E	A	I	J	I	L	T	E	E	K	A
E	Z	A	E	H	P	H	L	R	R	Č
T	S	M	S	A	G	A	K	A	E	E

Crkavnica
(Radoš)

SAKSNSAIPCVCSCOEAEEI
ZTNKVLTEEISMMLAEODL

Pregovor
(C & P)

IPRA/SREDE/IKRI

Rešitev ugank št. 13

Domobranska

Ključ: DOMOBANEC. Vzemi od predstojčih črk naprej ali nazaj (kakršen je pač predznak) črko iz abecede, ki ti jo pove številka, da dobiš:

Mati, domovina, Bog;
to geslo naše vsikdar in povsod.

Saljivki

1. Malen + kosti = malenkosti;
2. ko + koš = kokoš.

Rek

(K)M etgos (pod) ored I = kmet gospodo redi!

Dopolnilnica

O P U P A K O P
B - E - S - E - D - A - B - E Beseda be-
I S O S I B A L
S - E - D - E - Ž - E - L - I sede želi
T M A K A L A N

Domine

Število pik vsake domine pove črko iz abecede; pri stoječih dominah od Z proti A, pri ležečih od A proti Z. Začni v levem gornjem vogalu. Dobiš: Slovensko domobranstvo.

Pogovori z ugankarji

Tako je pač naneslo, da moramo, zaradi tehničnih ovir, za enkrat, ustaviti žrebanja in delitev nagrad. Vendar upam, dragi ugankarji, da boste ostali v kljub temu zvesti našemu ugankarskemu kotičku.

Vse one zastaviljale, ki so mi bili obljubili, da bodo sodelovali, prosim, naj ne ostanejo samo pri besedi, temveč naj tudi svoje »orehe« pošljejo, da bo kotiček bolj pester. Od onega, ki je več risanja, pričakujem tudi risanih ugank.

Ranjeni so bili: Picek Rajko, vnet zagovornik »osvobodilnega boja«, Može Pavla, sestra Olge Možetove, in brat Vincenca Košička, Franc.

»Svoji k svojim.« Tega pravila so se menda tudi bombe držale, saj so porušile v glavnem poslopja na desni strani Krke, kjer je prebivalstvo po večini OF-arsko. Tako je n. pr. Fabjanovi, ki ima dva sina v hosti, a mlajši je na oficirski pilotski šoli v »Belgradu«, razbilo in razrušilo hišo. Iz tega vidimo, da komunistom tudi moderni način vojskovanja ni prav nič koristil. Nasprotno, močno jim je škodoval. Spet so izgubili nekaj svojih terenskih delavcev, a mnogi, ki so morda še polagali upe v »osvobodilni boj«, so imeli prilliko spoznati, da vsa ta borba pomeni le umazano kupčijo in podlo igro komunističnih pokvarjencev s slovenskim narodom.

POROČNIK *Jože Beranek*

Kdo ne pozna njegovega »Quo vadisa«, njegovih »Pohorskih pravljic — bajk — legend« in nešteti drugih kot slikanice izdanih pravljic in pripovedk! Njegovega »Matajevega Matijo«, naslovne strani večini brošur v zadnjih letih! V najmanjšo slovensko vas so zanesle njegovo ime in najpreprostejšemu slovenskemu očancu so s svojo razumljivostjo in živahnostjo domišljije pomagale razumeti, vzljubiti in za svoje sprejeti. Danes sedi Jože Beranek v sinji uniformi domobranskega častnika v svojem ateljeju in riše za »Slovensko domobranstvo«. Ni se odtegnil klicu časa, razumel ga je in mu sledil. Kot je pred to revolucijo navduševal preproste in izobražene s svojimi virtuozno risanimi ilustracijami narodnega blaga, tako je sedaj eden izmed glavnih sodelavcev domobranske revije. Vsako številko polni z risbami iz bojev protikomunističnih borcev, s šaljivimi stranmi in ilustracijami pesmi. Ne omejuje se na revijo, ampak tudi sicer posega v vrvež revolucionarnega boja s svojimi plakati, slikarsko opremo brošur in letakov.

Poročnik Jože Beranek je rojen ilustrator. Tri stvari, ki jih — poleg kopice manj važnih — zahteva vsaka ilustracija, ima v polni meri: točno, virtuozno risbo, ki ne delajo težav še tako nenavadni in zaviti problemi svetlobe in sence, neobičajnih drž teles, vedno z nove strani gledan prostor; razgibano, nikoli naveličano domišljijo, ki mu omogoči, da tudi v daljših slikanicah gledalca stalno privlači in ga zadovolji; in še tretjo lastnost, ki je za ilustracijo, namenjeno preprostim in inteligentom, prav tako važna, namreč jasnost ideje, poenostavljenje vseh problemov, zagrabitev glavne, če tudi dostikrat le zunanje vsebine teksta, tako da podoba ne dela gledalcu nobenih težav v razumevanju in podoživljanju. Te zmožnosti so pripomogle Beraneku, da je postal res naš najbolj plodoviti in popularni ilustrator, ter s tem in s svojimi knjižnimi opremami sotvorec slovenske knjižne kulture, ki ji vprav ilustracija na slikarski strani določa nivo.

Naj omenimo še eno prednost, ki odlikuje Beraneka. Je to njegovo poznanje vseh področij življenja. Z isto ljubeznijo riše vojaške prizore krvave realnosti kot mehko lirične pravljice in skrivnostne bajke; na zemljo privezanega kmeta kot uradnega v službo zamaknjene meščana. Z enako natančnostjo prisluhne ljudem in živalim. Da, živalim! To je svet, ki Beraneka silno privlači. Vrsta njegovih slikanic živali priča o njegovem znanju tudi na tem polju.

Ne bi pa pravilno presojali dela poročnika Beraneka, če ne bi pokazali še na njegovo intimno slikarsko prizadevanje, ko v naravi, v Gorsetovi šoli in doma rešuje tudi umetniške probleme. Na tej, njemu posvečeni strani smo hoteli prikazati Beraneka vprav s te, večini še neznane strani. Kajti brez pomena bi bilo vnovič objavljati njegove ilustracije: žive že med ljudmi, sprejeli so jih za svoje!

Dolenc Jože.

Pripravljeni za pohod.
Ein Stoßtrupp bereit zum Einsatz.

V zadnjem času nastopajo na položaju nove domobranske smučarske skupine. »Beli« so postali resnično beli — pravi komunistični strah.

»Na levo! — in naprej —
«Nach links!» und dann weiter

— v kolono po eden!
In Schützenreihe über eine Schneise.

Komunistični strah

Die Landeswehr – Angst der Komunisten

V hipu zdrsé ob gozdnem grebenu.
Lautlos gleitet der Stoßtrupp durch den Wald.

In letzter Zeit kamen Landeswehr-
Ski-Einheiten zum Einsatz. Die »Weiß-
en« sind nun tatsächlich weiß und
ein Schrecken für die Banditen.

Izvidnik že opazi sovražnika
Der Stoßtruppführer entdeckt den Feind.

Foto Pavlovič

In »beli« preženo rdeče
»Stellung, Feuer frei!«

Pozimi počiva s svojo zemljo tudi kmet. Seveda tudi ta čas ne drži rok križem. Zimski dnevi na kmetih so za družino najlepši. Okrog tople peči se zbero vsi domači, babica pa obuja spomine iz svojih mladih dni. Tako slovenski kmet obnavlja iz roda v rod ljudske običaje in ohranja narodu najdražje vrednote.

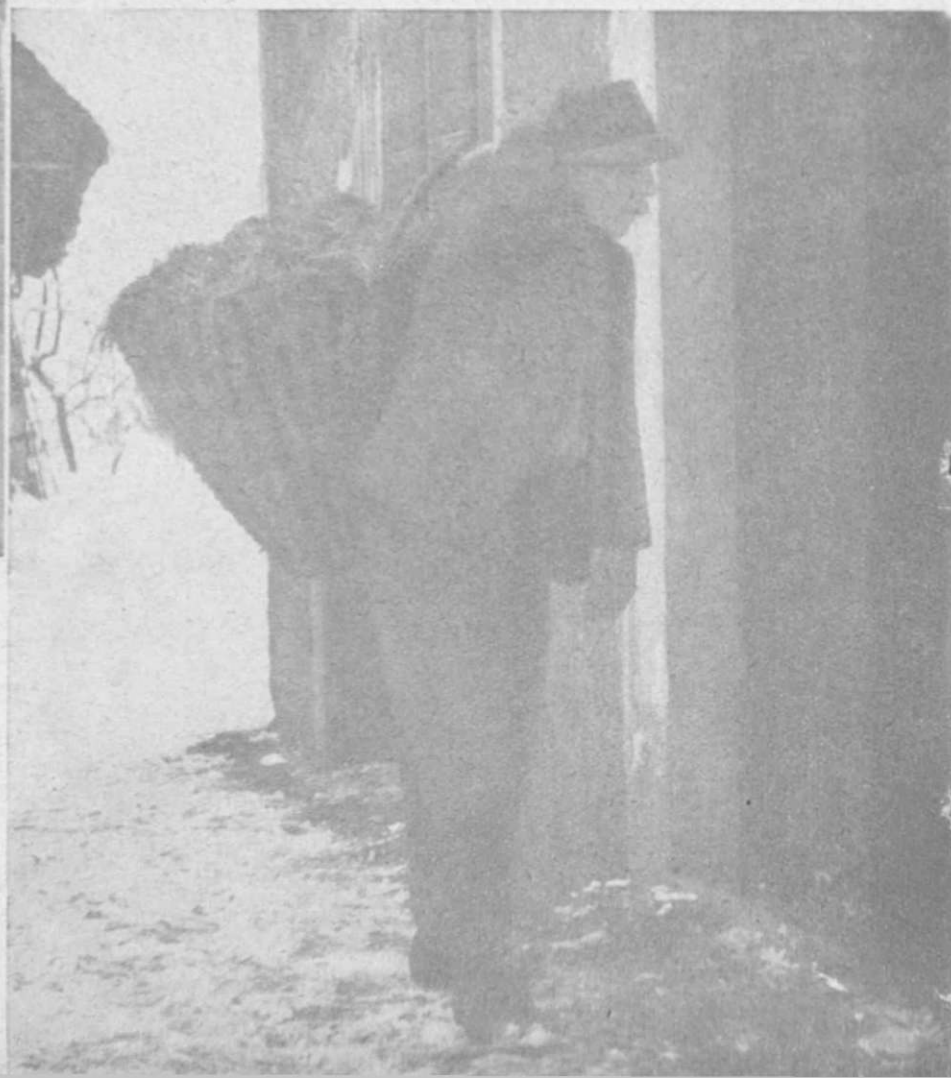

Kot v pravljici počiva kmečka domačija pod snegom.

Der Winter verwandelt das schlichte Bauernhaus in ein Märchenschloß.

»Krava pri gobcu molze«. Naš kmet to dobro ve. - Zato poklada živini najboljšo krmo.

Die Weide liegt unter Schnee. Nun muß dem Vieh Futter aus den Vorräten gebracht werden.

Pri zadnji košnji so se grabljice pokvarile in treba je že sedaj misliti na pomlad.

Alle schadhafte Geräte werden wieder instand gesetzt.

Zima na kmetih

Der Bauer im Winter

Während seine Scholle unter dem Schnee einem neuen Frühling entgegen harret, findet der Bauer nun Zeit für sein Heim und seine Familie. Der warme Ofen ist dann der wohlige Mittelpunkt allen familiären Geschehens. Hier erzählt dann die Großmutter aus Ihrer Jugendzeit und die Jugend hört von dem Brauchtum seines Volkes. Hier hat das Volkstum seinen Ursprung und pflanzt sich über Generationen hin fort.

Ded in vnuček sta vedno prijatelja. Tudi živino ženeta napajat skupaj.
Großvater und Enkel sind stets gute Freunde.

Peč je središče zimskega življenja. Ob njej so danes le žene, otroci in ded; oče in starejši sinovi so domobranci.

Der warme Ofen versammelt die ganze Familie um sich. Nur die jungen Männer und die älteren Söhne sind Landeswehrmänner geworden.

Že stoletja se tako slovenske družine zbirajo ob skledi pri javorovi mizi.
Schon Jahrhunderte hindurch versammeln sich unsere Familien zum Mahle um den Ahorn Tisch.

